

2025/1

EduRevue

Magazín moderního vzdělávání Národního pedagogického institutu České republiky

Respekt a dialog? Klíč k lepší škole

učitel Karel Gamba

Co si přečtete v této EduRevue

Škola pro 21. století Strany 4-6 ▶

Jak by měla vypadat škola 21. století? Tuto otázku jsme položili řediteli Národního pedagogického institutu (NPI) Ivovi Jupovi, odborníci na digitalizaci školství Ireně Fričové a předsedkyni Učitelské platformy Petře Mazancové.

Mezi námi Strany 8-39 ▶

České školy jsou plné skvělých učitelů a učitelek. Jedním z nich je Karel Gamba z gymnázia v Kroměříži, který letos získal cenu Global Teacher Prize Czech Republic. Důležitá je ale také spolupráce celého sboru. Například při tvorbě školních vzdělávacích programů. Ty jsou dalším tématem této EduRevue. Různým formám spolupráce se věnuje také trojice dvojrozhovorů ze škol v Praze, Kladně a Liberci.

My jsme NPI Strany 40-45 ▶

Jsme servisní organizací českého systému předškolního, základního a středního vzdělávání. V nabídce máme pečlivě promyšlené a důkladně navržené nástroje, které podporují školní týmy i jednotlivce. Jedním z členů našeho týmu odborníků je kolega Matěj Bulant, který ve dvojrozhovoru spolu s Jiřím Nantlem z ministerstva školství představí revizi rámcových vzdělávacích programů. Pracoviště má NPI i v každém krajském městě. Do toho ostravského zve jeho vedoucí Tereza Krčíková.

Inspirace Strany 46-50 ▶

Svět českého vzdělávání je povzbudivě činorodý, živý a kreativní. Existuje celá řada projektů a aktivit, které pomáhají na lokální i celostátní úrovni. Oslovili jsme kolegy z NPI i další odborníky, aby nám dali tipy, co sledovat.

Další články, videa a podcasty najdete na webu EduRevue.
www.edurevue.npi.cz

Tématu revize RVP se věnuje web o modernizaci školství.
revize.rvp.cz

Markéta Beková
šéfredaktorka

Téma čísla: Nové kurikulum

Ve školním roce 2025/2026 mohou základní školy dobrovolně zavádět nové kompetenčně pojaté kurikulum. České školství tak čeká největší obsahová změna od roku 2005, kdy byly zrušeny osnovy a zavedeny rámcové vzdělávací programy. Právě ty procházejí revizí směrem ke kompetenčně pojatému kurikulu. Podle něj bychom se na školách měli zaměřit na rozvoj kompetencí, tedy vědomostí, dovedností a návyků v osmi klíčových oblastech. Těmi jsou: kompetence k učení, kompetence osobnostní a sociální, kompetence k občanství a udržitelnosti, kompetence k podnikavosti a pracovní, kompetence komunikační, kompetence k řešení problémů, kompetence kulturní a kompetence digitální. Nově pojaté kurikulum nemá menší ambice než

přispět k tomu, aby byli žáci připraveni na výzvy 21. století. Žádný dokument samozřejmě takovou moc sám o sobě nemá, tu mu dodáváte vy – lidé, kteří jej naplňují v každodenní praxi. Pro některé školy to nebude výrazná změna, protože už dávno nabízejí více než frontální výuku. A pro jiné to bude dobrá příležitost, jak vzdělávací instituci přiblížit potřebám současnosti. Pro všechny je pak určené toto vydání magazínu EduRevue, který opět přináší inspiraci do výuky, sdílí dobrou praxi a v neposlední řadě ukazuje nabídku NPI i dalších organizací, které mohou při zavádění nových rámcových vzdělávacích programů pomoci. A protože se každá změna lépe táhne ve dvou, zařadili jsme do čísla nově rubriku Spolupráce, ve které představujeme příběhy funkčních tandemů. ■

Jsme hrdí na účast v kampani Měníme osnovy s těmito partnery

Ivo Jupa
ředitel Národního
pedagogického institutu

Výprava, se kterou všichni souhlasí

Probouzel jsem se. Uvědomoval jsem si ten pocit, kdy člověk chvíli neví, jestli už je vzhůru, nebo jestli ještě doznívá sen. V tomhle případě spíš noční můra. Sálh jsem po telefonu a podíval se, kolik je hodin. Potom jsem si ještě ověřil den, měsíc i rok.

Ve svém ranním lucidním snění jsem viděl základní školy, kde o novém rámcovém vzdělávacím programu samozřejmě vědí, ale uklidňují se tím, že bude platit až od září 2027. Takže času je dost. A říkají si, že zase až taková změna to být nemůže. Vždyť co by se tak mohlo měnit na tom, že chemická značka železa je Fe, a co měnit na násobilce, že... Viděl jsem spoustu lidí ve školách, kteří potřebu nového RVP nerozporují, protože si uvědomují, jak moc se změnil svět,

na který škola děti připravuje, a jak málo se změnil způsob a obsah toho, co jim ve škole předáváme. Vidí to, rozumějí tomu a souhlasí, že je potřeba něco udělat. Je to ale takový ten souhlas z cimrmanovské hry „s výpravou všichni souhlasili, ale nikdo nepočítal s tím, že by se sám zúčastnil“.

Tak snad radši vstávat! Vydal jsem se do koupelny. Stál jsem proti zrcadlu a říkal si, jak je dobře, že to byl jenom špatný sen. Jak je dobře, že to tak být nemá, nemusí a nebude. A kromě toho, co pro to mám a musím udělat já sám, jsem přemýšlel i o tom, co pro to chce a může udělat každý jeden z těch 160 tisíc lidí, kteří se každé ráno, poté, co se na sebe chvíli dívají v koupelně do zrcadla, vydávají do školy. Jít tam musí. Učí naše děti a vnoučata. ■

Irena Fričová
hlavní manažerka projektu NPO 3.1 DIGI

Jak má vypadat škola 21. století?

Vzákladu se škola tolik nemění. Stále zůstává místem, ve kterém by se děti měly učit. Posouvá se ale v tom, co je potřeba se naučit a jakým způsobem optimální výuka probíhá. Dnešní doba umožňuje dostat se k vědění i jinou cestou než ve škole – učitel, učitelka už nejsou jedinými garanty pravdy. Takže proměna s sebou nese pochopení, že škola dnes mnohem více ukazuje směry, otvírá dveře, probouzí zájem, vede děti ke spolupráci a respektu.

Asi by ode mne bylo podivné, kdybych nezmínila, že vedle této „lidské“ stránky školy považují za důležité správné využití moderních technologií. Nemyslím tím nejmodernější vybavení nebo software, ale především vhodné využití digitálních technologií k podpoře učení a rozvoji dovedností. Dnešní nástroje umož-

ňují úplně jiný způsob výuky, než na který jsme byli zvyklí my. Vedou nás k rychlejšímu a detailnějšímu porozumění, k přístupu k obrovskému množství informací v nejrůznějších formách, ale i k jinému způsobu řešení problémů.

To vše samozřejmě klade obrovské nároky na učitele. Ti se budou muset celý život vzdělávat nejen ve svém oboru a pedagogických i sociálních dovednostech. Navíc bude potřeba, aby stále rozvíjeli své digitální kompetence, které se v této technologické třeskuté době velmi rychle mění, a rozhodně to nevypadá na to, že by se pokrok v této oblasti zastavil. To vše zvládnout je úloha téměř pro supermana, ale my s tím v NPI umíme učitelům pomoci. Tak se těším, jak se společně budeme setkávat v pomyslných virtuálních lavicích. ■

Petra Mazancová
předsedkyně Učitelské platformy

Stále až moc myslíme na výkon

Když Robert Fulghum ve své známé povídce „Všechno, co opravdu potřebuji znát, jsem se naučil v mateřské školce“ shrnul moudrosti života do několika nejzákladnějších pravidel, mnozí se zamysleli nad tím, zda bychom neměli znovu přehodnotit, co a jak učíme naše děti.

Škola budoucnosti by totiž opravdu měla stavět na jednoduchých, ale základních principech, které Fulghum zmiňuje. Učí nás sdílet, hrát si férově, uklízet po sobě, říkat „promiň“ a žasnout nad světem. Tyto hodnoty, tak prosté, a přitom tak zásadní, by měly být vizí každé vzdělávací instituce. Je snadné zapomenout, že vzdělávání není jen o získávání vědomostí, ale také o formování charakteru a budování vztahů.

V dnešní době se často zaměřujeme na výkon, testování a soutěžení, zatímco zapomínáme na význam sociálních dovedností, empatie a spolupráce. Škola 21. století by ale měla klást důraz právě na tyto aspekty. Měla by vytvářet prostředí, kde se děti učí, jak spolupracovat, respektovat rozdíly a hledat společná řeše-

ní. Protože právě takové dovednosti dnes potřebujeme nejvíce.

Vedle toho by moderní škola měla podporovat také rozvoj tvořivosti a kritického myšlení. My dnes totiž sice máme přístup k nekonečnému množství informací – k čemu nám ale budou, pokud je nedokážeme správně interpretovat, klást si otázky a hledat vlastní cesty? Stejně jako v mateřské škole, kde se děti učí prostřednictvím hry a objevování, by i starší studenti měli mít prostor pro experimentování a vlastní tvorbu.

Nezapomínejme ani na význam rovnováhy mezi technologiemi a lidskostí. Moderní digitální nástroje mohou výrazně obohatit výuku a přinést nové možnosti, ale nikdy nedokážou nahradit mezilidský kontakt a osobní sdílení. S jejich pomocí dokážeme jedině naplnit cíl dnešní školy – inspirovat, motivovat a podporovat.

Škola 21. století by měla být místem, kde se děti nejen učí, ale kde se cítí bezpečně a respektovány. Místem, kde se budují pevné základy pro život. A právě v těchto základech spočívá síla a moudrost vzdělávání pro budoucnost. ■

Revize rámcových vzdělávacích programů

Dnešní svět je plný nových výzev. Potřebujeme děti připravit tak, aby v něm zažívaly úspěch.

Co nás čeká

Mateřské školy

Školní rok 2025/26

MŠ mohou s novým rámcovým vzdělávacím programem (RVP) začít pracovat dobrovolně.

Školní rok 2026/27

Nový RVP už je povinný.

Základní školy a nižší stupně víceletých gymnázií

Školní rok 2025/26

Školy se mohou zapojit dobrovolně.

Školní rok 2027/28

Startuje povinná výuka podle nového RVP ve všech prvních a šestých ročnících.

Více na
revize.rvp.cz/revize-rvp

Karel Gamba

Od roku 2007 působí na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži. Vyučuje mediální výchovu a základy společenských věd. Původně vystudoval obor pedagogika volného času se zaměřením na problémovou mládež na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích. Tam pracoval v Salesiánském středisku a během studia jej dobrovolnická praxe zavedla i mezi Romy do Bulharska. Učil také na Stojanově gymnáziu na Velehradě a na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Vystudoval rovněž etiku a mediální komunikaci na Univerzitě Palackého v Olomouci. Pedagogickou způsobilost získal na Filozofické fakultě UK. V roce 2024 získal ocenění pro nejinspirativnějšího učitele Česka Global Teacher Prize Czech Republic.

Foto: David Háva

Pořád se rád učím nové věci

Text: **Libor Hruška**

Letos získal Karel Gamba cenu pro nejinspirativnějšího učitele Česka. Kroměřížský pedagog se studenty rád debatuje a učí je, jak sebou nenechat manipulovat. Jaký je jeho pohled na kompetenčně pojatou výuku a proč se sám vrhl do dalšího studia?

Často se vydáváte na cesty, hlavně na Balkán nebo do Haliče. Je podle vás poznávání jiných kultur pro učitele důležité?

Nejenom pro nás učitele, ale úplně pro každého. I studentům doporučuji, aby cestovali co možná nejvíce, protože je to jedna z největších škol. Tím, že se setkávají s jinými kulturami, zjišťují, že svět může fungovat i podle jiných vzorců než těch, na které jsou zvyklí. Přijde mi, že se díky cestování člověk stává mnohem tolerantnějším.

Učíte mimo jiné základy společenských věd. Propisují se postřehy a zážitky z cest přímo do vašich hodin?

Ano, o zajímavých setkáních, která na cestách zažívám, se studenty rád mluvím. Vyprávím jim, co jsem zažil, co jsem s místními lidmi řešil a jaké to ve mně vyvolává otázky. Zrovna Halič a Balkán jsou ukázkovými příklady regionů, kde se potkávají různé kultury. Proč, když spolu po staletí vycházely, se najednou jedna rozhodne zlikvidovat druhou? To je třeba téma, které se studenty v základech společenských věd

probírám. Bavíme se, jak by se kdo zachoval v té či oné situaci. Vyprávím příběhy konkrétních lidí a jim dochází, že to, co se učíme, není žádné teoretické plácání, ale součást reálných lidských životů.

Vypadá takhle nějak vaše typická hodina?

Většinou ano. Víte, já si dlouho myslel, že každá hodina musí být plná aktivit a že učitel musí pořád vymýšlet nové a nové. Dneska už vím, že to není pravda. Nejdůležitější je, abyste se v hodinách snažil mluvit jazykem mladých lidí. Aby vám studenti rozuměli, aby věděli, co po nich chcete. A aby s vámi diskutovali.

Máte nějakou techniku, jak tu diskuzi rozproudit? Některé třídy mohou být otevřené a jiné zataženější.

Žádná zázračná univerzální technika neexistuje, studenti k vám především musí mít důvěru. Jen tak se nebojí mluvit. V každé třídě – a to i v té, jak říkáte, zatažené – máte dva tři lidi, kteří diskutují rádi. A když se s nimi začnete bavit, ostatní se začnou přidávat. Ale fungovat to může jenom tehdy,

když studenti budou vědět, že je nezesměšnete, že jste tam pro ně, že se vás mohou ptát v bezpečném prostředí a že se jim spolužáci nevysmějí. Pokud se vám podaří ve třídě vytvořit takové klima, tak pak není potřeba žádná extra technika.

Umí dnešní studující diskutovat? A vyučující?

Všichni se to učíme. Myslím si, že to je jedna z dovedností, na které musíte neustále pracovat. Diskuze má svá pravidla a její důležitou součástí je i naslouchání a práce s tichem. Musíte být schopni naslouchat, abyste mohl posoudit argumenty toho druhého. Pokud jsou dobré, přijmout je, a pokud špatné, snažit se je vyvrátit. Děti, které k nám přicházejí ze základek, většinou diskutovat příliš neumějí. Nebo si pletou diskuzi se soubojem. Kdo vyhraje, kdo koho uargumentuje. O tom to ale vůbec není.

K čemu má tedy směřovat správně vedená diskuze?

Diskuze slouží k hlubšímu porozumění různým pohledům na probíraná témata. Ale klidně i k tomu, že zjistíte, že se spolu nedohodnete. To je také výsledek diskuze a určitá forma poznání.

Komunikační kompetence, do níž spadá i schopnost aktivně naslouchat a diskutovat, je jednou z klíčových kompetencí podle revidovaných rámcových vzdělávacích programů. Jaký je váš pohled na kompetenčně pojatou výuku?

Já jí samozřejmě fandím, ale na druhou stranu kompetence a znalosti nelze stavět proti sobě. Jedno bez druhého nedává smysl. Jedno bez druhého je mrtvé. Abyste mohli dobře dělat praxi, musíte znát i nějakou teorii. A naopak, teorie bez praxe je také k ničemu. Až když obojí začnete propojovat, začnou mladí lidé růst a mají argumenty, proč některé věci dělají.

Na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži už nějakých patnáct let vyučujete také mediální výchovu. Pojmout ji lze různě, jaký přístup jste zvolil vy?

Já se snažím, aby mediální výchova byla co nejkreativnější. Studenti hodně tvoří ve skupinkách – filmuji nebo fotografují – a potom se sejdeme a konkrétní výstupy rozebíráme. A to samé platí, když se bavíme o sociálních sítích. Oni si vytvářejí profily a na těch sítích žijí. Svět médií je přece kreativní a já bych chtěl, aby taková byla i mediální výchova. A navíc si myslím, že to může být jeden z předmětů, kde kreativitu můžete u studentů naplno podpořit.

Co fake news a kritické myšlení?

To do mediální výchovy samozřejmě také patří. Kritické myšlení se ale musí rozvíjet ve všech předmětech, a to i z toho důvodu, že mediálku máme jen jako volitelný předmět, kterým si neprojde každý.

Jak vaši práci ovlivnil nástup umělé inteligence?

Já jsem za AI moc rád, myslím si, že to je budoucnost, nebo alespoň jedna z možných budoucností. Je podle mě nesmysl tvrdit, že kvůli umělé inteligenci lidstvo zhroupne. Když chcete například z chatu GPT dostat dobré věci, tak musíte umět správně položit otázku, dobře napsat prompt. A když ho napíšete blbě, tak dostanete blbou odpověď. To je výborné cvičení. AI navíc může studenty i učitele nakopnout, když jim docházejí nápady a nevědí, jak

Foto: Kateřina Lánská

začít. Někdy to tak prostě je, člověk je zahlcený a unavený a nemůže se pohnout z místa. Umělá inteligence ho postrčí a nasměruje. Zrovna teď před vámi byl u mě kolega a povídal mi, jak v chatu propojil RVP s naším ŠVP a ukazoval mi fantastické aktivity do hodin, které mu AI poradila. Zároveň ale musím dodat, že jsem si také vědom nebezpečí, které špatné zvládnutí technologií může přinášet.

Celkově jste ale spíš techno optimistou. Došel jste k tomu postupně, nebo jste jím byl, co se umělé

inteligence týče, od samého začátku?

Já začal umělou inteligenci rychle používat. Nových věcí se člověk často bojí a ten strach, který ho ovládá, mu potom brání racionálně uvažovat. A to je podle mě ke škodě. Neměli bychom se bát, ale rozumně zvažovat pro a proti. Učit se, jak novinky využívat. Myslím, že problém není umělá inteligence, ale naše pohodlnost: třicet let učím něco nějakým způsobem a funguje to, tak už se přece nebudu učit nic nového! A to je hrozně nešťastný postoj.

Když student uvidí, že jste normální člověk, a ne nějaká nedosažitelná autorita, váš vztah to promění.

no manipulovat. Důležitým tématem hodin je také lidská solidarita. Je to sice klišé, ale prostě platí, že žádný člověk není ostrov sám pro sebe. Žijeme v sociální síti – a nejenom té virtuální – a musíme s ostatními vycházet. A uvědomovat si, že ne všichni mají ostré lokty, a ty slabší je potřeba podporovat a pomáhat jim.

O generaci dnešních dětí se často říká, že je křehčí než ta předchozí. Souhlasíte?

Já tahle zjednodušená hodnocení nemám rád. Nemyslím si, že by děti byly sněhové vločky, jak často slýchám. Jenom řeší úplně jiné problémy, než jsme řešili my, a je na ně toho hodně. Mě by docela zajímalo, jak bychom se my chovali v jejich kůži. Vezměte si jen, jak se svět zrychlil a kolik musí mladí vstřebat podnětů, jenom než dojdou do školy. A náš mozek má limity toho, co je schopný zpracovat. Vždycky, když slyším někoho říkat, že ta dnešní děcka jsou taková nebo maková, musím se smát. Ona se tak nenarodila, někdo je tak vychoval. Je to náš problém, ne jejich. Je třeba zajímavé, že když přijdou politici s nápadem plošně zakázat mobily ve školách, nikdo neřeší, kdo ty mobily dětem do rukou dal. Byli to rodiče, kteří, když děcko řvalo, tak mu pustili YouTube, aby se uklidnilo. Někdo tak děti vychoval a ony prostě jenom vstřebávají to, co dostaly. Mně přijde špatné nějakou generaci nálepkovat, to si jen vytváříme alibi sami pro sebe.

Bavíte se i tomhle v hodinách?

Určitě, zrovna nedávno jsem se studentů v prváku ptal, jak starým dětem by dali první telefon. A jaká si myslíte, že byla odpověď? Nejčastěji říkali, že až někdy ve čtvrté páté třídě, a to jen proto, aby se děti mohly ozvat rodičům nebo zavolat záchranku, kdyby se někomu něco stalo. A to jsou studenti, kteří už s telefony a tablety vyrůstali.

Od jednoho slovenského gymnázia jste převzali program Doprovázení. Můžete popsat, o co v něm jde?

Tenhle projekt pro studenty druhých ročníků u nás běží tuším pátým rokem. Každý druhák si vybere jednoho učitele nebo vychovatele, s nímž se pravidelně jeden na jednoho schází a řeší s ním různé věci. Jste studentům nablízko a opravdu je doprovázíte. Když potřebují poradit, poradíte jim, snažíte se je i osobnostně posunout nebo pro ně vybrat ten správný seminář. A někdy, když na řešení vážných věcí není nálada, se spolu prostě jen tak bavíte o počasí. Vždycky jdete jenom tak daleko, kam vás ten student pustí. Respekt je při doprovázení hrozně důležitý. A také důvěra, že když vám student něco řekne, zůstane to mezi vámi.

Poznáte se úplně jinak než ve třídě. Lze z toho potom profitovat v hodinách?

Určitě ano. Studenti vidí, že jste také jen člověk a že za sebou máte nějakou životní zkušenost. Vzniká jiné klima a větší důvěra. Když student uvidí, že jste normální člověk, a ne nějaká nedosažitelná autorita, váš vztah to promění. A i vy začnete na toho konkrétního jedince nahlížet jinak, začnete si ho víc všimnout. Vnímáte, že má třeba nějaké problémy, a začnete s ním pracovat jinak. A nejenom s ním. Komplexněji a víc do hloubky pak začnete uvažovat i o jeho spolužácích, o celé třídě.

Kolik studujících zvládnete takto doprovázet během školního roku?

Když jsme začínali, míval jsem tak tři čtyři studenty. Teď nemám tolik času, takže zvládnu jen jednoho, maximálně dva.

Máte k nim potom výjimečný vztah?

To ne, já to mám obdobně nastavené i mimo Doprovázení. Pro mě jsou vztahy a vztahová síť hrozně důležitým prvkem té práce. I po-

Co si přečíst?

Knihu *Morálka lidské mysli* od amerického psychologa Jonathana Haidta.

Co sledovat na webu?

Já začal sledovat web EDUin, na sítích mě baví Učitelská platforma.

tom, co tady u nás studenti skončí, se mi někdy ozvou, když potřebují poradit. Nebo když je jen tak potkám ve městě, zajdeme na kafe a bavíme se o životě.

Vy jste původně vystudovaný pedagog volného času. Daří se vám školu propojovat s tím, čemu se studenti věnují třeba na kroužcích?

Úplně nejvíc s jejich koníčky pracuju v mediální výchově, protože do té se hlásí ti, kdo rádi fotografují nebo natáčejí. A to je super, protože mám na čem stavět a něco rozvíjet. Já sám ve škole vedu kroužek stolního tenisu. Je to hodně neformální a se studenty si i během tréninku povídáme o různých věcech – co jim ve škole nejde, co by chtěli zlepšit a tak. Mně se hrozně líbí myšlenka Dona Bosca, který se v 19. století věnoval dětem ulice. Říkal, že ke každému dítěti si lze najít cestu a často právě přes ty koníčky. To mi v hlavě uvízlo.

Existuje něco, co by vás donutilo přemýšlet o úplném odchodu ze školství?

Já učitelství považuju za poslání, takže úplně ze školství asi ne. Jedině že by mi to celé přestalo dávat smysl a že by mě to, co dělám, přestalo naplňovat. Život je strašně krátký na to, abychom dělali věci, které nemají smysl. Tak to by byl impulz, proč bych od odchodu začal uvažovat.

Tahle práce ale bude mít smysl pořád, ne?

Dokud bude škola svobodná, dokud se žádná moc nebude montovat do toho, jak a co učit, dokud nám nikdo nebude nařizovat, co můžeme říkat a co si můžeme a nemůžeme obléct, tak ano. Říkám to záměrně nadsazeně, ale je to podle mě důležité. Pokud by někdo začal tyhle svobody nějakým způsobem osekávat, tak by pro mě učení ztrácelo smysl. Protože pak už neučíte,

ale vyrábíte papoušky. Důležité je mladé lidi naučit myslet. A myslet svobodně, ne podle žádných předem daných vzorců.

Co byste se v letošním školním roce rád naučil vy?

Těch věcí je spousta. S kolegou třeba plánujeme začít s tandemovou výukou mediální výchovy. Na to se moc těším a vnímám to jako obrovskou příležitost naučit se něco nového. A také jsem nastoupil na další magisterské studium do Olomouce.

Na jaký obor?

Jmenuje se etika a kultura krizové komunikace. Studovat mě i po čtyřicítce pořád hrozně baví. Přijde mi, že dokud studuju, tak žiju. Nepřestat se vzdělávat je hrozně důležité, a zvlášť u nás, učitelů. Myslí si, že ve chvíli, kdy jsme si sami sebou jistí, tak je to náš profesní konec. ■

Ještě více obsahu na našem webu

Více autorských textů a inspirativních rozhovorů.

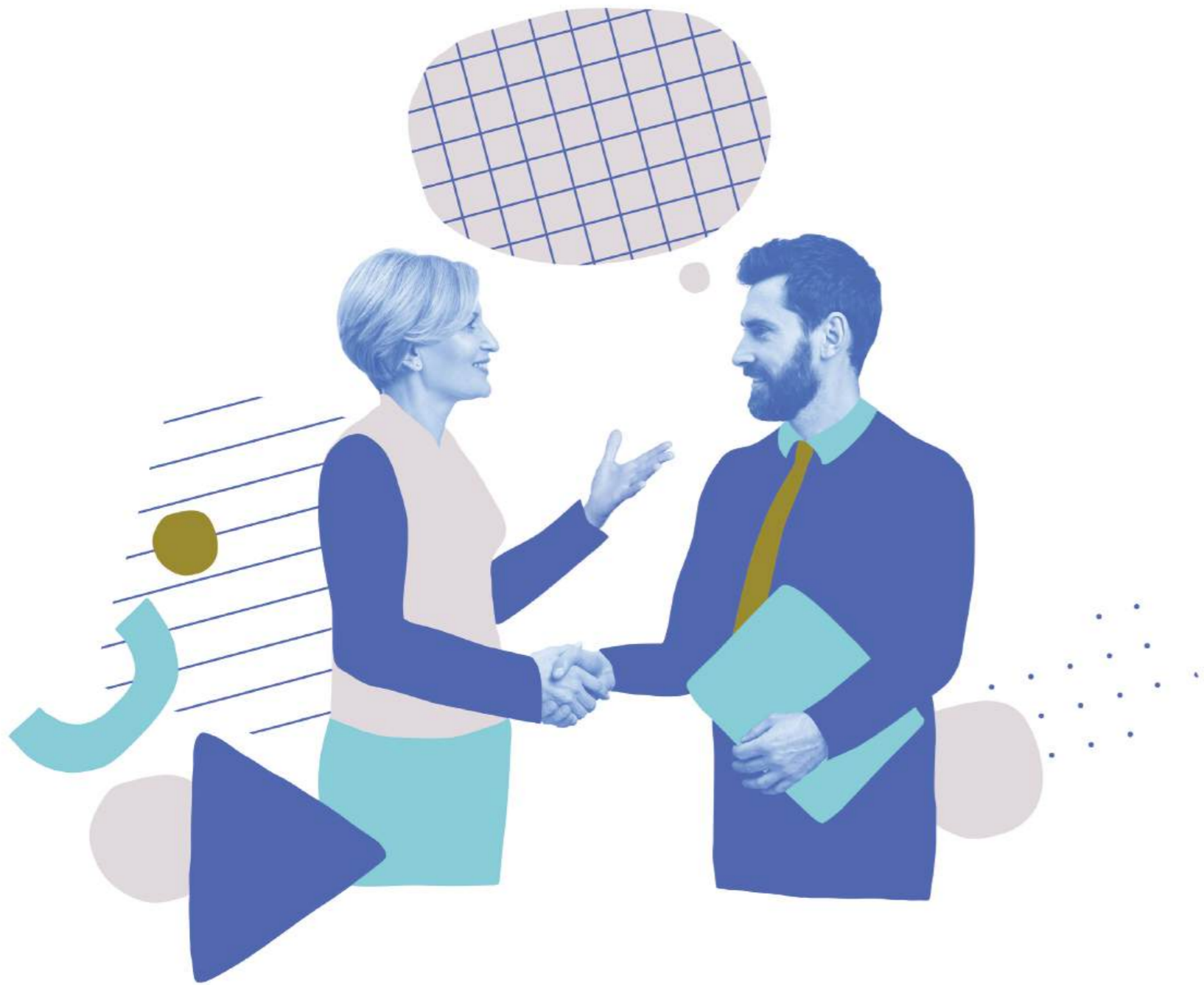
Podcastová řada Mezi námi, která přináší příběhy o odvážné cestě změny vlastního přístupu k učení, k řízení školy a k dalším pedagogickým rolím.

Záznamy z konferencí a debat pro veřejnost, které pořádáme v ostravském centru PANT.

Ankety mezi zajímavými osobnostmi.

Čtěte na
edurevue.npi.cz

O změnách mluvme společně. Vyplatí se to

Text: Radek Melichar, Libor Hruška

Co se musí stát, aby nově pojaté kurikulum nezůstalo pouze na papíře? Jednou z klíčových podmínek budou kvalitně zpracované školní vzdělávací programy (ŠVP), za nimiž si nebude stát pouze vedení školy, ale v ideálním případě úplně celý učitelský sbor. Co nepodcenit a na co klást při jejich tvorbě důraz?

Český vzdělávací systém čeká významná proměna. V souvislosti s novými rámcovými vzdělávacími programy (RVP) čeká na školy – v první vlně na ty mateřské a základní – nová výzva, budou muset přepracovat své stávající školní vzdělávací programy nebo vytvořit zcela nové. Pro část škol to bude představovat poměrně velký zásah. Jiné kompetenční přístupy dávno naplňují a projdou změnami s větší lehkostí. I v Česku existují pozitivní příklady hodné následování, lze je najít například na Mapě vzdělávání společnosti PAQ Research. Je z ní patrné, že školy, které se zaměřují na hlavní modernizační motivy

RVP, jako například rozvoj kompetencí či gramotností, mají jednak lepší výsledky, jednak spokojenější a šťastnější žáky i učitele.

Pro žádnou ze škol ale nebude tvorba nových ŠVP krokem zcela do neznáma. V tom mají dnešní ředitelé a ředitelky výhodu oproti svým předchůdcům, kteří vytvářeli první školní vzdělávací programy po roce 2005, kdy začal platit nový školský zákon. „Co nám tehdy nejvíc chybělo – a bavili jsme se o tom i s kolegyněmi a kolegy z jiných škol – byly ukázky toho, jak by ŠVP mohl vypadat. Měli jsme sice manuál, ale pořád jsme řešili, jestli něco můžeme nějak napsat, nebo ne. Můžu třeba výtvarku vypsát jako kurz, nebo ji musím mít klasicky každý týden? Nebylo to jak zjistit. A přesně tohle je typ podpory, kterou tentokrát školám poskytneme,“ říká Jaroslav Fidrmuc. Před dvaceti lety byl ředitelem prostějovského gymnázia, teď spolu s kolegy a kolegyněmi z Národního pedagogického institutu připravuje modelové ŠVP, které by měly tvůrcům a tvůrkyním usnadnit práci.

Dobrý příklad: „malá“ revize

ŠVP je živým dokumentem, který školy mají průběžně aktualizovat. Větší inovace přišla například v souvislosti s nedávnou „malou“ revizí, tedy revizí ICT. V rámci ní se pozornost ve výuce zaměřila na podporu inforatického myšlení, na porozumění základním principům digitálních technologií a také na začlenění nové klíčové kompetence – kompetence digitální – do všech předmětů. Školy přizpůsobily výuku informatiky tak, aby žáky připravily na digitální budoucnost, která vyžaduje vysokou úroveň digitálních dovedností, nezbytných pro úspěch v osobním i profesním životě. Jak klíčový je tento požadavek, ukázala pandemie covidu-19 i nástup umělé inteligence.

Malá revize tak byla jakýmsi předstupněm větších změn, které čekají na školy nyní. „V případě malé revize bylo cílem oddělení informatiky od digitální kompetence, kterou bylo třeba začlenit do jednotlivých předmětů. Změna kurikula musí být zvládnuta tak, aby na sebe výuka v jednotlivých předmětech navazovala, a proto je spolupráce celé školy na tvorbě nového školního vzdělávacího programu klíčová. K tomu také poskytujeme školám v rámci projektu NPO 3.1 DIGI masivní podporu. To, co se nám dařilo uplatňovat v malé revizi, lze doporučit i pro tu velkou,“ uvažuje Irena Fričová z NPI.

Nejde to bez týmové práce

Jak se potvrdilo i při zavádění nové informatiky, jsou nositeli změny především ředitelé a ředitelky škol. Jsou to oni, kteří budou muset učitelský sbor pro změnu nadchnout. „Ředitelé úspěšných škol jsou pedagogickými lídry, kteří dobře zpracovaný a „živý“ ŠVP považují za naprostý základ úspěšné práce ve škole,“ vyzdvihuje Karel Tomek, který vede roční studijní skupiny pro koordinátory školních vzdělávacích programů. Těmito kurzy už prošlo několik tisíc absolventů.

Klíčovou osobou je odborně vzdělaný koordinátor ŠVP, ale ideální je, když se zapojí co nejvíce lidí. „Tvořte všichni společně, spotřebuje to sice čas, ale ta cesta je vlastně i váš cíl. Práce se ŠVP ve výuce potom bude snadnější,“ doporučuje Anna Doubková, expertka projektu Podpora kurikulární práce škol z NPI. Její slova potvrzuje i ředitelka pražské Církevní mateřské školy Srdíčko Eva Kuchyňková. „Já si jako ředitelka samozřejmě dokážu představit, že bych ŠVP vytvořila sama, a v začátcích to mnozí ředitelé takhle dělat prostě museli. Ale ve chvíli, když ŠVP budeme psát sami, tak se může stát, že se stane pro učitele mrtvým, nic neříkajícím do-

Dominik Dvořák

Pohled za hranice

Vzdělávací systémy po celém světě několik desítek let balancovaly mezi dvěma přístupy k tvorbě vzdělávacího obsahu. V Evropě byl běžně používaný přístup „shora dolů“, kdy osnovy jednotlivých předmětů vznikaly na centrální úrovni a celostátní komise, jmenovaná ministrem či vládou, stanovila, co se bude

učit. Školy i učitelé se tím museli řídit. V anglicky mluvících zemích naopak dlouho neexistoval jednotný národní rámec, a každá škola si mohla do jisté míry sama určovat, jaké učivo do výuky zařadí. Role určitého standardu zde byla často zajišťována učebnicemi či externími zkouškami, ale celkově se jednalo o přístup „zdola“.

„Dnes se ukazuje, že ani jeden z těchto přístupů není ideální,“ upozorňuje Dominik Dvořák z Ústavu výzkumu a rozvoje vzdělávání Univerzity Karlovy. Je stále více zřejmé, že bez určité míry sjednocení nemají žáci z různých škol rovný přístup ke vzdělávání, a to vede k zásadním rozdílům v jejich znalostech a dovednostech. Na druhou stranu je klíčové, aby učitelé měli možnost ovlivňovat obsah a cíle vzdělávání, protože právě oni nejlépe rozumí

potřebám a možnostem svých žáků.

Proto se v současnosti všechny země snaží najít optimální způsob, jak rozdělit odpovědnost za tvorbu kurikula mezi ministerstva, regionální instituce, autory vzdělávacích materiálů až po školy, učitele i žáky. Příkladem dobré praxe tvorby ŠVP mohou být některé kanadské provincie, které dokázaly najít vyvážený model mezi autonomií škol a mírou centrálního dohledu. Finsko do rozhodování o kurikulu zapojilo velké množství učitelů, což podporuje jejich aktivní roli ve vzdělávacím procesu. Ve Švédsku se zase na tvorbě programů pro střední školy podílejí firmy, které dobře znají požadavky pracovního trhu pro budoucí uplatnění žáků a studentů. V Irsku mají žáci od druhého stupně možnost volit si z široké nabídky předmětů i úrovní náročnosti základního studia.

kumentem ukrytým někde v šuplíku. Protože když se oni sami nepodíleli na jeho vzniku a třeba mu ani neporozuměli, nemohou se s ním ztotožnit,“ varuje Kuchyňková.

Jak na tvorbu ŠVP u velké revize?

Rozsáhlá úprava stávajících školních vzdělávacích programů v duchu požadavků revidovaných RVP může pro mnoho škol představovat poměrně velký zásah a penzum práce. A jak připomíná Dominik Dvořák z Ústavu výzkumu a rozvoje vzdělávání Univerzity Karlovy: „Školy jsou dnes bohužel dost často vystaveny tlaku řešit více závažných otázek najednou a pro mnoho z nich prostě není jednoduché měnit ‚všechno naráz‘. Proto jim při tvorbě kurikula musí být poskytována maximální podpora

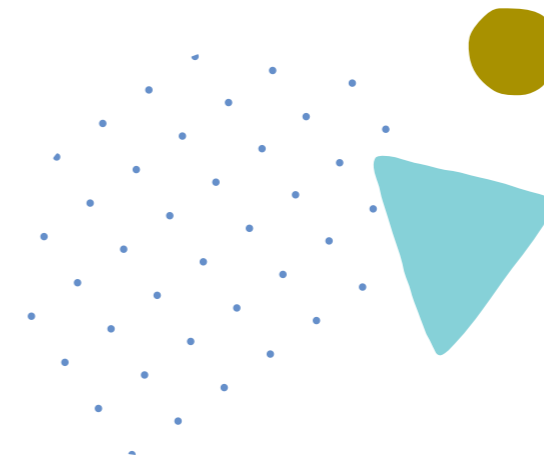
a spolu s dalšími souvisejícími změnami musí všechny kroky probíhat koordinovaně. Zároveň je důležité vysvětlovat pedagogické veřejnosti, co se v kurikulu nemění, a co se naopak změní velmi významně.“

Co se tedy mění? Významnou změnou je jasně vymezený společný základ, který je popsán „očekávanými výsledky učení“. Tento koncept zdůrazňuje orientaci na žáka a klade důraz na to, co by se měl naučit, namísto toho, co mají učitelé „probrat“ či „odvykládat“. Očekávané výsledky učení jsou stanoveny nejen pro vzdělávací oblasti a obory (jako dříve očekávané výstupy), ale i pro klíčové kompetence a průřezová témata a také pro novou kategorii, což jsou základní gramotnosti. Jasně musí být popsány očekávané výsledky učení žáků v uzlových bodech, tedy v 5. a 9. ročníku.

Mění se přístup k výuce

Očekávané výsledky učení školy rozpracují ve svých školních vzdělávacích programech, ale způsob, jak s nimi naloží, už je v jejich kompetenci. Rámcový učební plán u RVP rovněž nabízí vyšší disponibilní časovou dotaci. Ovšem ta nemá sloužit k dosahování „společného základu“, ale k obohacování vzdělávací nabídky. Časová dotace určená pro společný základ není vázána na oblasti a obory (jako dříve) a je na škole, jak se rozhodne hodiny rozdělit při vytváření vyučovacích předmětů. Přidělený „čas“ vždy souvisí s množstvím „očekávaných výsledků učení“, kterých má škola v daném vyučovacím předmětu dosáhnout, tedy jak si v ŠVP naplánovala.

Když si ředitelé budou psát ŠVP sami, může se stát pro učitele mrtvým, nic neříkajícím dokumentem

Došlo také ke snížení počtu průřezových témat, přičemž jejich obsah prošel inovací. Naopak se zvýšil počet klíčových kompetencí, které byly rovněž obsahově aktualizovány, a nově přibyly dvě základní gramotnosti. Změní se rovněž přístup k výuce jazyků, což bude další důležitý aspekt nadcházejících změn.

Nesmí na to zůstat sami

„Když se do českého školství zaváděly rámcové vzdělávací programy v roce 2004, nezbyl čas na podporu učitelů. Čeští pedagogové tak byli hozeni do vod RVP bez jakékoli podpory a podstata celého systému byla ještě často shazována staromilci, kteří se nechtěli vzdát svých starých dobrých osnov. V Učitelské platformě jsme si dobře vědomi toho, že se učitelé v práci s RVP ne-

cítí komfortně, proto jsme vytvořili podpůrný systém, který by tonoucí se učitele zachytil a dodal jim pevnou půdu pod nohama. Zároveň jsme vycházeli z toho, že učitelé se nejlépe učí od kolegů, a proto jsme vytvořili skupinu zkušených učitelů a učitelek, kteří mají práci se ŠVP takřikajíc v krvi,“ popisuje nabídku podpory předsedkyně Učitelské platformy Petra Mazancová. „Najdeme mentora přímo na míru jejich potřeb, který s nimi dořeší konkrétní změnu na jejich škole,“ dodává.

Masivní podporu spouští také NPI. Ta bude dvojího druhu – větší část se zaměří na práci s kurikulem samotným, menší část přímo na tvorbu ŠVP. Kromě již zmiňovaných modelových školních vzdělávacích programů budou mít školy k dispozici nově zpracovaný manuál pro tvorbu. Vybírat si budou

Co můžete udělat už nyní

Tipy Karla Tomka

moci ze vzdělávacích programů, webinarů a e-learningů. Školy také budou moci využít služby průvodců a mentorů, kteří budou působit v terénu. Přímo pro koordinátory ŠVP vzniklo inovované studium. To se zaměří na praktické příklady i stáže ve školách. Kurz se bude konat na všech krajských pracovištích NPI od Karlových Varů po Ostravu, a i po složení závěrečné zkoušky se tu koordinátoři budou moci potkávat a probírat aktuální výzvy spojené s tvorbou ŠVP. „Tohle je velmi důležité, koordinátoři a koordinátorky na práci nesmí zůstat sami. Věřím, že změny, které nás čekají, společně zvládneme,“ uzavírá vedoucí krajského pracoviště NPI v Jihlavě Bohumila Koblíková. ■

Více o podpoře, kterou NPI nabízí školám, čtěte na straně 50.

Jak projít změnou

Co se školám osvědčilo při „malé“ revizi

Krok č. 1

Motivujte ke změnám a mluvejte spolu

Otevřená diskuze hraje v nadcházející reformě klíčovou roli. K úspěšné realizaci změn je zásadní správné načasování komunikace jak uvnitř školy, tak směrem ven. Reforma se dotkne nejen učitelů, ale i rodičů, žáků, nepedagogických pracovníků a zřizovatelů. Hlavní iniciativu by mělo převzít vedení školy, které jako nositel změny odpovídá za přípravu a realizaci ŠVP, případně vyučující, jenž se specializuje na inovace v oblasti ICT kurikula. Diskuze by měla být příležitostí vyjasnit, proč jsou změny nutné, co konkrétně bude potřeba změnit, jaké přínosy z toho vyplynou a jaké nároky to bude klást na vyučující. „Potvrzuji, že učitelé spolu musí o změně mluvit a ředitel školy by měl být tím lídrem, který důležitost změn vysvětlí a získá pro ně sbor, což nemusí být vždy zrovna jednoduché. Změny třeba nepřijmou zpočátku všichni, ale je třeba s nimi začít, učitele motivovat a podporovat. V oblasti ICT a využívání moderních technologií ve výuce tomu také výrazně napomohla pandemie covidu-19 a rozvoj nástrojů umělé inteligence, kdy většina pedagogů pochopila, že revize je prostě neoddiskutovatelná. Že není cesty zpět,“ říká Lenka Blehová, učitelka informatiky na Gymnáziu Pardubice Dašická a konzultantka pro ICT revizi RVP.

Krok č. 2

Seznamte se s revidovaným RVP

Seznámení s revidovaným RVP a dalšími dokumenty je základní předpoklad, který se týká všech vyučujících, protože každý z nich bude v určité fázi zapojen do rozhodování, co, kde a jak v ŠVP změnit.

Krok č. 3

Udělejte si analýzu podmínek ve škole

Jakou má škola vizi vzdělávání a jaký byl došavdní přístup ke změně kurikula? Konzultantka vzdělávání v oblasti ICT a ředitelka Církevního gymnázia Německého řádu Lenka Jedličková tady dává jednoznačnou radu: „Dělejte ŠVP pro sebe, ne pro Českou školní inspekci! A je třeba myslet na to, že ve spoustě ukazatelů je rozdíl mezi ‚malotřídkou‘ a velkou školou. I přesto je klíčové, aby malé školy analýzu nepodceňovaly.“

Analýza samotná se týká zejména vedení školy a jeho podpory změny kurikula, změn v nastavení pravidel ve škole. Měla by se zaměřit na plán vzdělávání a finančních výdajů, na připravenost vyučujících a vybavenost školy, ale i na to, jak vůbec se o dovednostech žáků a žákyň a jejich rozvoji ve škole přemýšlelo, jakou to mělo v minulosti podporu. Analýza by měla obsáhnout i to, jak často a kdo řešil aktualizace cílů a potřeb v této oblasti (tj. systematicky, kdo do nich byl zapojen apod.).

Krok č. 4

Plánujte – připravte si strategii školy pro revizi kurikula

Plán, který si škola připraví, by měl stanovovat personální, obsahové a časové rozvržení prováděných změn a organizační provázání všech kroků, které bude třeba udělat. Měl by jednoznačně určovat, kdo a jak se bude na revizi ICT kurikula podílet, kdo ji bude koordinovat, jaké jsou dílčí týmy a jejich zodpovědnosti. „Celý učitelský sbor by měl mít jasně stanovený a srozumitelný plán postupného zavádění změn. Například sdílenou tabulku, kde budou změny přehledně evidovány. Pak o nich učitelé mohou vzájemně diskutovat a koordinovat jejich zavádění do výuky. Zároveň je potřeba poskytovat učitelům průběžnou podporu a vytvářet na škole podmínky, aby bylo možné změny realizovat,“ doplňuje Lenka Blehová.

Součástí plánu by mělo být všechno, co bude potřeba udělat v distribuci vzdělávacího obsahu, co bude potřeba udělat pro vzdělávání týmu, pro rozvoj infrastruktury školy, pro příznivé klima školy. Důležitou kapitolou je získání podpory zvnějšku (zřizovatelé a rodiče) a samozřejmě podrobný časový harmonogram.

Krok č. 6

Průběžně vyhodnocujte

Škola by měla mít připravený systém hodnocení prováděných změn, do kterého budou zapojeni všichni zúčastnění.

Krok č. 5

Pusťte se do toho

Často se při realizaci výuky navzdory pečlivé přípravě vyskytnou neočekávané problémy. Během realizace je proto nezbytné neustále ověřovat otevřenost a intenzitu komunikace napříč školou (od prostého oznámení na webu nebo v informačním systému školy po besedy či workshopy s cílem získat spojení). Neustále sledovat dodržování schváleného plánu a časového harmonogramu změn. Školy by měly zároveň klást důraz na udržování bezpečného prostředí a podpory učitelů spolu s pravidelnou reflexí a sdílení jejich zkušeností nebo k vyhledávání nových učebních zdrojů a inspirace.

Krok č. 7

Sdílejte a hledejte inspiraci

Každá škola by měla sledovat, jak si v zavádění změn vedou i jiná vzdělávací zařízení. Neměla by se bát sdílet své vlastní zkušenosti a nápady. Sdílená inspirace pomůže ostatním školám a učitelům. „Vzájemná spolupráce a inspirování škol mezi sebou je skutečně velmi přínosná a její efekty neocenitelné, protože výměnou zkušeností lze změny urychlit – vyzkoušet to, co se osvědčilo jinde, nebo naopak čeho se raději vyvarovat,“ potvrzuje Lenka Blehová.

Foto: Alice Hrubá

Chci, aby se děti vyjadřovaly upřímně, ale nikoho nezraňovaly

Text: **Petra Svoboda**

Pavlína Moravcová vede ZŠ Pod Montací v Náchodě, kde také učí na prvním stupni. Její silnou stránkou je schopnost vytvářet ve škole bezpečné prostředí založené na respektující komunikaci.

Pavlína Moravcová

Pracuje s programem Začít spolu a vede v Náchodě malou Základní školu Pod Montací, která vznikla před pěti lety odloučením paralelních tříd od větší náchodské základky. Po výměně vedení přešly tyto třídy pod ZŠ kpt. Jaroše Trutnov, pod jejíž hlavičkou fungují od roku 2018 jako odloučené pracoviště.

Ve škole je pro vás nejdůležitější přátelské klima, bezpečné prostředí, kvalita vztahů a komunikace. Jak jste k této filozofii došla?

Vlastně jsem ten styl hodně hledala. Nejdřív jsem si myslela, že je potřeba být hodně direktivní, aby děti měly jasno a respektovaly pravidla. Ale pak jsem zjistila, že je zbytečné přistupovat k nim silou a říkat: Tohle bude takhle, tohle takhle, neptej se. Protože cokoliv držíte silou pod pokličkou, může pak někde vybublat. Ale když to necháte uvolněné, to znamená, že děti můžou kdykoliv vyjádřit svůj názor, a ještě se jich na něj ptáte, tak se atmosféra uvolní a lépe se všem pracuje. Pro mě už teď respekt nespočívá v tom, že ze mě děti jakoby mají trochu strach a bojí se říct určité věci, a proto mě poslouchají. Naopak, ony se už nebojí ty věci říkat a vědí, že já udržím bezpečné prostředí. Už to znají, že když překročí pomyslnou čáru, já to zreguluji a nenechám je ublížit tím někomu jinému, když jsem u situace přítomna. A tohle musí jít ruku v ruce. Nechat ty děti, ať to ze sebe vypustí, a zároveň chránit je, ty ostatní i sebe. Respekt vidím v důslednosti a neopouštění tématu, dokud není vyřešené.

Jak tu regulaci děláte? Uvolněný vztah s dětmi může být pro spoustu vyučujících tenký led. Jak nakládat s dětskou upřímností, která může zdržovat i zraňovat?

Když se nad tím zamyslím, musím říct, že i já z toho mám obavy, že když se děti na něco zeptám, že se jim to třeba nebude líbit. Našla jsem tedy cestu v tom, že se je snažím naučit, aby se vyjadřovaly respektujícím způsobem, tak, aby mě to nezranilo. Protože jako učitel se svou prací dávám docela všanc. A když na ni chci zpětnou vazbu, tak musím ošetřit i samu sebe. Dělán to tak, že se děti ptám na názory, protože potřebuji slyšet, jak se cítí, ale chci, aby odpovídaly respektujícím způsobem. Ony mají navykly někdy kroutit očima a dělat různá gesta, a když to dělají, tak já na to hned reaguji. Řeknu: Vidím, že s něčím nejsi spokojený, pojd' mi to zkusit říct, co bys potřeboval. V momentě, kdy se mluvím tímhle způsobem a děti jsou vedeny k tomu, aby vyjádřily slovy, co by potřebovaly jinak, mě to neohrožuje. Když se něco takového děje, máme nastavené tři kroky komunikace: zaprvé popsat, co se stalo, zadruhé říct si, co to se mnou dělá, proč to vlastně chci řešit a co z toho mám za emoce a obavy, a zatřetí si ujasnit, jak bych to potřebovala jinak. Když to děti vyjádří tímhle způsobem, tak to je pro mě uchopitelné a můžu na to zareagovat. Vysvětlím, v čem jim můžu vyhovět, ale co už akceptovat nemůžu, a proto budu pokračovat třeba stejně, protože by změna byla ohrožením pro někoho jiného. A je důležité jim i objasnit, proč jim nevyhovím.

Vy o tom mluvíte velmi přirozeně, ale pro spoustu učitelů i žáků to může být zpočátku dosti složitý terén. Děti se s tím často nepárou a jasně komunikují, že je něco nebaví, že do školy nechťejí chodit nebo že to nebudou dělat. A z domova respektující přístup vůbec neznají. Jak je to učíte?

Nejdřív se učí popisovat svoje pocity. A to je opravdu dlouhodobá práce. Jak říkáte, není to tak, že by uměly upřímně reagovat přijatelně, tak, aby nás to jako učitele nezraňovalo. Ale když právě řeknou třeba „to je hrozný, mě to tady nebaví“, tak já se zastavím, zjišťuju, co se děje, a vyzvu je, aby se vyjádřily jinak. Anebo je vracím. „Teď jsi to řekl tak, že se mě to dotklo. Prosím tě, zkus to říct nějak jinak.“ A doptávám se. Ptám se, co se stalo a co by potřebovaly. A ony získají zkušenost, že to umí říct i hezky a že vlastně to, co říkají, má reálnou váhu. My se tomuhle věnujeme od první třídy, že děti popisují, co prožívají, co jim vyhovuje, co jim vadí a co by potřebovaly jinak. To jsou takové tři základní otázky, které běží napříč celým školním programem, takže děti už pak umí reagovat.

Vyhovuje tenhle přístup všem? Někdo přece potřebuje spíše autoritu, jasný řád, co když jsou na to zvyklí z domova. Je to vhodné pro všechny?

Já si teoreticky myslím, že ano. Ale je pravda, že každé dítě má jinou zkušenost a jak říkáte, v každé rodině to je nastavené jinak. Někomu skutečně vyhovuje direktivnější přístup. A zároveň to, jak to máme u nás nastavené, přece vůbec nezbavuje nás učitele zodpovědnosti za to, jak ten proces probíhá. Učitel je pořád odpovědný a má rozhodující slovo v tom, co se bude dělat. A u toho jen ošetří situace v té třídě. I děti jsou tím, že mohou častěji volit a více se vyjadřovat, vedené k větší zodpovědnosti. Za to, co říkají, za to, jak se chovají. Rozebíráme s nimi, jaké důsledky má to, co řeknou a udělají.

Jak pracujete s dětmi, které u vás nejsou od první třídy a nastoupí třeba v páté nebo šesté třídě?

To je zajímavé, protože ty nejsou zvyklé tímhle způsobem komunikovat a některé mívají zprvu pocit, že se jim montujeme do toho, do

Foto: Katerina Lánská

čeho nám nic není, když se ptáme, jak to prožívají a co by potřebovaly. U některých dětí a třeba i rodičů jsme zaznamenali i pocit ohrožení. V těchto případech jim i doporučujeme, aby zvážili, zda nechtějí přestoupit jinam, protože my z těchto zásad ustoupit nemůžeme, je to náš systém. A někdy se stane, že ty děti opravdu odcházejí, protože mají třeba i potíže v chování.

A jsou i rodiče, kteří jsou za tu změnu rádi?

Ano, samozřejmě, proto k nám své děti dávají. Ti naopak popisují, jak se jejich dítě zbavilo strachů a úplně se rozjelo.

Takže to bezpečné prostředí, které ve škole vytváříte, někoho uvolní ke kreativě, někoho zastaví a někomu určitě také zatuká na nějaké zamčené komůrky...

Ano a je potřeba, abychom my učitelé měli možnost to pak i sdílet a pracovat s tím dál, protože jak říkáte, opravdu se někdy otevrou citlivá témata, když děti něco trápí. A my si musíme uhlídat, abychom nešli za naši kompetenci. To znamená, že když třeba není úplně vhodné, aby zrovna s tímhle tématem dítě chodilo před celou třídu, tak je naší zodpovědností ho včas ne úplně utnout, ale v ten moment ho zastavit a domluvit se, že tohle by bylo dobré

Jaké studium bych doporučila

Kolegům bych doporučila udělat si terapeutický výcvik a opečovat se tak, aby jim v práci bylo dobře. Já jsem po pedagogické fakultě prošla terapeutickým výcvikem v Rogersovské psychoterapii a množstvím seminářů zaměřených na komunikaci. Letní školou Začít spolu, Hejného matematikou a kurzem Montessori pedagogiky.

Baví mě hledat cesty k tomu, aby nám bylo ve škole dobře. Učit se pojmenovat, co mi vyhovuje a co potřebuji jinak. Mým snem je odbourávat soutěžení. Aby učení se od sebe navzájem bylo přirozenou součástí života. Budovat prostředí, kde každý může sdílet, co se daří i nedaří, kde chyba je součástí učení.

vyřešit mimo ten společný čas nebo třeba s psychologem. Pak oslovíme rodiče, psychologa a řešíme to dál. I metodik prevence u nás funguje dobře, paní učitelka má zkušenosti a přehled, takže je také schopná různé situace rozlišit a rychle nám poradit. V tomhle vidím trochu mezeru v systému, máme u nás v republice málo dobrých psychologů a malé úvazky do škol, potřebovali bychom psychologa minimálně na půl úvazku – pro děti, rodiče i jako podporu a možnost konzultace pro učitele.

Možná si někdo neumí představit, že si při tak citlivém přístupu najdete dostatečný čas i na učební

látku, kterou je potřeba probrat. Jak se to vzájemně ovlivňuje? Zpomaluje to proces učení? Nebo jak byste to popsala?

No, asi zpomaluje, ale zároveň to pak čas šetří. Je pravda, že při výuce nestíhám projít tolik takového toho drilového učení a cvičení, protože když zaslechnu nerespektující komunikaci mezi dětmi, tak je prostě vracím. Ptám se třeba: Hele, proč on reaguje na tebe tím, že ti jednu vrazil? A rozebereme, že vlastně on něco řekl obviňujícím způsobem nebo nějak nepříjemně. Hned je vracím k tomu, ať to zkusí říct tak, aby to pro toho druhého bylo přijatelné. A aby ten druhý dostal možnost zareagovat jinak. Jsou to takové drobnosti, ale když je rozebereme hned, tak se na tom dá stavět. Samozřejmě že když je ve třídě 24 nebo 30 dětí, tak tam vznikne tolik situací, že je nelze všechny ošetřit. Ale ono stačí ošetřit dvě tři a na tom příkladu pak děti mohou fungovat dál. V bezpečném prostředí se jim potom mnohem lépe pracuje.

Jak řešíte hodnocení? Dáváte známky, nebo hodnotíte slovně?

Máme slovní hodnocení, které je hodně stěžejní, protože souvisí s tím respektujícím přístupem a bezpečným prostředím. Ony by ani známky nemusely být špatně, ale podle mě získaly takový punc, že to není škála, ale spíš jakési hodnocení osobnosti toho dítěte, které nemá šanci se k tomu vyjádřit. Především takové to hodnocení bez konkrétního cíle: nemáš úkol – pětka, nevíš nic – pětka. Proto jsme začali hodnotit slovně a vedeme děti k tomu, aby samy posoudily, jak na tom jsou. Jak ti jde od čtení do dvaceti? Jde mi to už, dělám to bez chyb. Taky se můžou ptát: Podle čeho poznám, že to dělám dobře? Jde o to, aby i ony v posouzení sebe samých hledaly objektivitu. Aby to nebylo jenom o pocitu, jaký mají, ale aby hledaly i důkazy toho, jak na tom jsou, anebo slyšely náš náhled. Ale vždycky je tam prostor i pro to dítě,

aby řeklo, jo, jde mi to nebo to ještě potřebuji procvičovat. A když mu nehrozí trest nebo špatná známka, tak se nebojí říct, že to ještě neovládá.

Co děláte, když to ten žák nebo žákyně nedá a nemá ani vůli se to naučit?

To se děje i proto, že školní vzdělávací program je hodně našlapaný a děti se potkají se spoustou věcí, které si myslím, že se učit nechtějí nebo v tom nevidí smysl. My to máme nastavené tak, že je jakoby nenecháme jít dál. Každý měsíc píšeme výzvy, což jsou takové testy, kterými když dítě neprojde aspoň na 50 %, tak je opakuje. Domlouváme se s rodiči, hledáme cesty, doporučujeme procvičování a opakuje test, dokud dítě neprokáže znalost. Jsme důslední, ale pořád tím respektujícím způsobem. Na jiných školách třeba žáci dostanou pětku a nemusí se tím dál zabývat. Ale my po nich chceme, aby se to opravdu naučili.

Jak byste stručně popsala školu, kterou vedete?

Jsme malá městská základka, vloni jsme poprvé měli všech devět ročníků, protože nám děti postupně dorostly. V každém ročníku máme jen jednu třídu. Ve třídě máme 18 až 24 žáků. Je nás celkem asi 29 pedagogických pracovníků, asistenti, učitelé a hodně se všichni vzděláváme v oblastech komunikace a podobně. Proto, když přicházejí noví učitelé, mají uvádějího kolegu. Nejprve probíhá seznámení s naším programem, jdou se vždycky podívat do hodiny a také nějakou hodinu odučí, představujeme jim naši vizi. Ale i tak je potřeba neustále vyjasňovat, co si pod čím kdo představuje. Každý to má malinko jinak, takže tomuhle věnujeme také dost času a mám pocit, že ho máme málo. Základní linka je nastavená, ale stejně je potřeba o ní neustále diskutovat, to nebudu zastírat, že to je úplně snadné. Pořád se vlastně všichni učíme. ■

A proč se to mám naučit?

Text: **Markéta Beková**

Roman Göttlicher si dal od učení dvanáct let pauzu, během které vedl fitcentrum. Tato životní etapa mu rozšířila obzory a dodnes ji vnímá jako prevenci před tunelovým viděním. Jak svoji životní zkušenost z podnikání promítá do výuky? A jak lze podnítit motivaci u žáků i učitelů?

Pokud byste se měl popsat prostřednictvím tří hashtagů. Které na vás sedí?

#student #radost #smysluplnost

A pokud byste se měl popsat v roli učitele, tak jaký jste?

Myslím, že jsem učitel, kterému jde hodně o vztahy s žáky. Ty považuji za neklíčovější. Jsem učitel, který svým postojem k výzvam může být popsán jako ten, který má růstové nastavení mysli. A jsem učitel, který by chtěl předat fascinaci. Při jde mi úžasné množství věcí, které se můžeme dozvídat o světě, a neustálé hledání odpovědí na nikdy nekončící otázky.

Pro vás je vztah s žáky alfa a omegou výuky, přesto v rámci posledního šetření PISA se ukázalo, že české děti mají nejhorší vztahy s učiteli z celé EU...

Za mě je tu velký potenciál ze strany učitelů pro sbírání kladných bodů. Když se podíváme na různé teorie motivace, tak vidíme, že kvalitní vztah je naprosto zásadní jak pro spokojenost ve škole, tak pro kva-

litu učení. Takže pokud bychom se zaměřili na tuto oblast a na ní pracovali, tak se to podle mě pozitivně promítne v dalších oblastech testování.

A zažil jste vy sám jako student dobrý vztah s učitelem nebo učitelkou? Potkal jste ve škole někoho, kdo vás přivedl k této profesi?

Na základní škole byla řada učitelů, které bych označil za autentické. Ta autenticita pro mě byla velmi důležitá. Zpětně si už nepamatuji, co říkali ani jak učili, ale cítil jsem z nich, že jsou sami sebou, a proto jsem je bral. A vzpomínám si na střední školu, kde jsem měl učitele dějepisu, který mohl být v té době v důchodovém věku, ale vyzářoval z něj klid, nadhled a přijetí. Tak ten mě svou osobností také ovlivnil.

Vy jste učitelkou profesí na několik let opustil. Dvanáct let jste podnikal, vedl fitcentrum a poté se vrátil zpátky do školy. Co vám tato zkušenost s jiným prostředím dala?

Jsem moc vděčný za to, že jsem vystoupil mimo vzdělávací instituci. Mohl jsem získat pohled na odlišný segment, zkusil si podnikat a rozhodně mi to dodnes pomáhá před tunelovým viděním. To nastává, když je člověk dlouho na jednom místě. Také jsem si uvědomil, jak je učení všudypřítomné. A jak je super, když se člověk sám učí, nekam se posouvá a pak tuto svoji zkušenost může lépe předat druhým. Ve fitcentru jsem navíc pracoval nejčastěji s těmi, kterým se moc nechtělo a potřebovali motivovat. Což je něco, s čím se denně setkávám ve škole. Protože v ní je také třeba pracovat s žáky na jejich motivaci. Pomoci jim se stanovením vlastních cílů, objevováním silných stránek i rozvinutím potenciálu. Takže zkušenost z fitka mi pomohla, abych se dobře připravil na proces učení.

Vedete kurz pro učitele, který se jmenuje A proč se to mám naučit? Ten míří na žáky, ale ta otázka by mohla platit i pro učitele.

Z mého pohledu jsme vlastně stejní jako žáci. Já k tomu přistupuji tak, že

Roman Göttlicher

Učí občanskou nauku a dějepis na průmyslovce a obchodní akademii ve Frýdku-Místku. Absolvoval studium na FF UP v Olomouci, obor Česká filologie – historie. Svoji profesní kariéru zahájil na střední odborné škole ve Frýdku-Místku. Poté si dal od učení dvanáct let pauzu, během které vedl fitcentrum. Do školy se vrátil před šesti lety a v roce 2023 se stal vítězem prestižní učitelské ceny Global Teacher Prize Czech Republic.

nejlépe pochopím učitele optikou žáka. Třeba na workshopech i na schůzích se chováme úplně stejně jako naši žáci. Nechceme ztrácet čas. Brbláme, že jsme mohli být už dávno doma a dělat něco rozumného. Něco se nám nechce a máme pochybnosti, k čemu nám to bude. Někteří jsou odpojeni a dělají si své věci, jiné to naopak zajímá a chtěli by se tomu věnovat více. Takže to je stejná situace jako ve třídě. Mně pomáhá psychotherapeutický výcvik. Téma motivace mě dlouhodobě zajímá. A dnes navíc oceňuji to, že mám teoretický aparát, kterým se na ni můžu dívat. Když motivaci vztáhnou na revize, tak je dobré se na ně podívat optikou žádoucnosti a proveditelnosti. Pokud je něco proveditelné, ale není vysvětleno proč, tak to bude dělat málokdo. Na druhou stranu, když to člověk moc chce, je motivovaný, ale nedokáže to, tak to není proveditelné a výsledek je stejný – nakonec to nebude dělat. Proto je důležité, aby se potkalo to, že má člověk zájem o změnu a zároveň je v jeho moci jí dosáhnout.

Foto: Alice Hrubá

Jak vás učení vyučujících baví?

Hodně mě to baví a naplňuje, hlavně proto, že se na každém semináři naučím mnoho nového. I když mám téma připravené do posledního detailu a puntíku, stejně se pokaždé ukáže něco dalšího, co mě překvapí. Takže s každým seminářem se cítím uvědomělejší. A moc si užívám energii, kterou s učiteli cítím. A to, že se na nich setkávám s těmi, kteří reálně mění budoucnost. Baví mě to, jak vidím, že jsme stejní jako naši žáci a to mě vede k velké pokoře. Často po žácích chci něco, co sám nedělám, pak si připadám jako pokrytec. Tak už mám zavedenou zásadu, že když chci něco po žácích, tak to sám dodržuji. Žáci mi jsou skvělým zrcadlem.

Co podle vás může být pro učitele motivací ke změně výuky směrem ke kompetenčně pojatému kurikulu?

Je to už trochu otřepané, ale stále je dobré si uvědomovat, že se svět mění. Mění se vždycky a bude se měnit. Myslím, že změny nejsou nic nového, ty lidstvo provázejí celou dobu. Pouze se jejich rychlost zvyšuje a častěji jsou to změny zásadnějšího charakteru, v tom vidím jediný rozdíl. Ale vždy platilo, že pokud chce někdo uspět, tak na sobě musí pracovat. Pokud ustrnu a nerozvíjím se, tak ztrácím, protože svět se pohybuje. Když se bavím s kolegy, tak to přirovnávám k lékařské praxi a dávám jim na výběr, za kým půjdou raději v případě nemoci, zda za doktorem, který třicet let vyšetřuje stále stejně a nechodí na semináře, nebo za někým, kdo se vzdělává v oboru? A ta odpověď je úplně jasná.

Jak touhu po učení u učitelů a učitelů podnítit?

Ideální je, když učí člověk, který chce učit. Stejně jako v jiných profesích se může stát, že mi práce nedává smysl. Pak bych se měl ale začít ptát, jestli raději nemám dě-

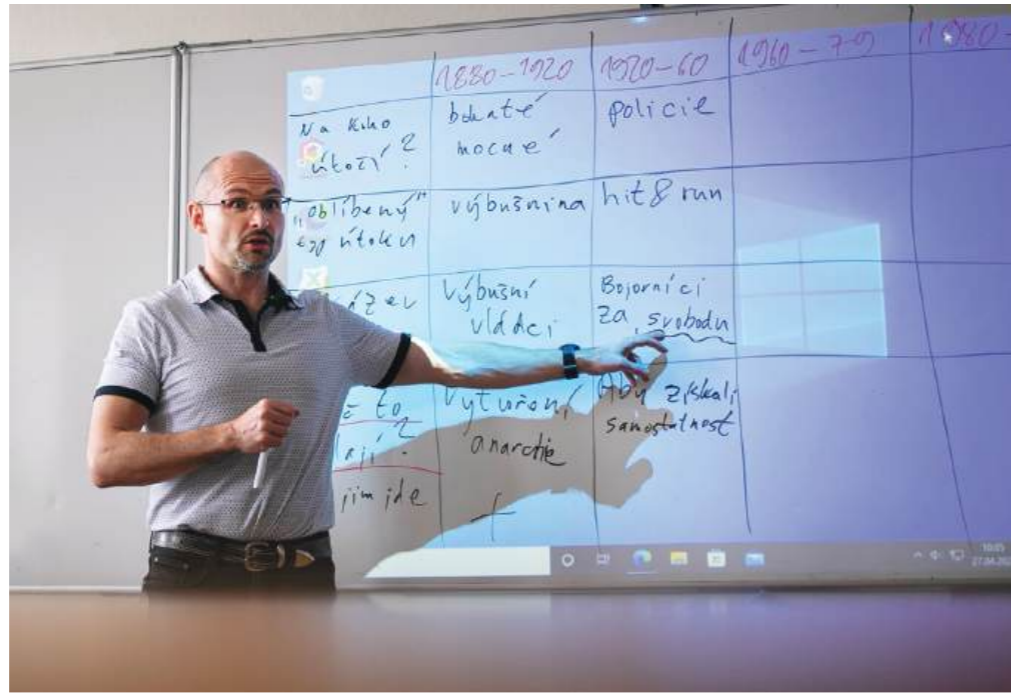

Foto: Kateřina Lánská

lat něco jiného. Na jednu stranu je dobře, že existují kampaně jako Začni učit! a lákají do profese mladou krev. Na druhou stranu jsou přirozené i odchody ze škol. Dětem také říkáme, že se mají připravit na to, že během svého pracovního života několikrát změní práci nebo se v ní budou muset učit. A my, jakožto učitelé, někdy máme pocit, že nás se to tolik netýká. Ale možná se nás to také týká – v tom měním se světě.

Změna je trvalý stav, říká s oblibou léta Ondřej Šteffl...

Mně připadá přirozené, že měníme školu a spolu s ní i požadavky na učitele. Když lektoruji a jsem s kolegy, tak rád pracuji s modelem, který se nazývá kolo změny. To popisuje stadia pro změnu. Celé učení je takovým procesem změny, proto je dobré vědět, v jakém stadiu se nacházím. Můžu být v prekontemplaci, což je takové počáteční stadium a postoj, který je možné popsat následující větou: Já nemám problém. Víím, co dělám a nepotřebuji se měnit. S takovým člověkem se špatně pracuje na změně. Pak je stadium kontemplace. Tam vííme,

Co si přečíst?

Knihy *Proč žáci nemají rádi školu?* od Daniela T. Willinghama a *Škola bez poražených* od Thomase Gordona.

Co si pustit?

Podcasty *Hovory z kabinetu a Devět let natvrdo*.

rezignace vychází z únavy, vyhoření a absence podpory. Pokud bych chtěl motivovat učitele, tak se to špatně dělá ve velké skupině neadresným způsobem. Ale když mám příležitost s nimi mluvit adresně, tak se jich konkrétně ptám: Co ti schází? Jaké máš pocity? Co ti jde? Proč jsi začal učit? Jaké jsi měl ideály? A tento koučovací přístup pomáhá lidem objevit potenciál, který mají v sobě.

Vyučující se taky hodně profesně posouvají v rámci učících se komunit. Máte s tím zkušenost?

Hodně mě ovlivnil projekt Dějepis+, ve kterém jsem poprvé zažil velké učící se komunity, které fungují – se všemi problémy, když jsme společně hledali možné cesty. Bylo to prostě boží. Projekt Dějepis+ byl zaměřen na změnu výuky moderních dějin. A jeho jádrem bylo právě vytvoření učících se komunit, jejichž cílem bylo naučit učitele metodu badatelské výuky. Takže jsme se scházeli, dostali jsme materiál pro hodinu a metodickou podporu a společně jsme měli zpracovat hodinu na ZŠ, SŠ. Pak jsme to vyzkoušeli ve výuce a následně ji společně reflektovali a sdíleli jsme dobrou praxi. Také jsme si odpovídali na to, co fungovalo? Co nefungovalo? Co bych příště udělal jinak? Které momenty byly důležité? A tímto jsme obrovsky rostli, protože jsme sdíleli nejen dobrou praxi, ale také nezdrary na konkrétních věcech.

Jak můžeme budovat učící se komunity, aby v nich bylo i sdílení neúspěchů bezpečné?

Zase jsme u těch vztahů. I v tomto jsme stejní jako žáci. A když chceme po žácích zapojení, tak tam také potřebujeme vytvořit bezpečné prostředí. Pokud celou hodinu vedu frontálně a jen vykládám svoji připravenou látku, tak můžu „kašlat“ na to, jak se žáci cítí. Ale pokud chci, aby se zapojovali, kladli otázky a byli

aktivní, tak musím pracovat na vztahu s třídou. Musíme se vzájemně poznat. Nastavit si respektující komunikaci. Pracovat na vztazích a na důvěře. Myslím, že vždy hodně záleží na lidském přístupu.

Jak se bezpečné prostředí projevuje ve vaší výuce?

Učím dějepis a občanku a občas v předmětech dojde na téma, které je vnímáno žáky velmi různě. V takovém momentu nepředkládám studentům své pravdy a nechci po nich, aby si je mysleli. Ale otevřeně se s nimi bavím a rozebíráme argumenty pro a proti. A rozhodně nezastírám, že v řadě společenských otázek problémy existují. Tuto zkušenost získanou ve škole považuji za velmi cennou. Protože přesně s tím se budou setkávat celý život. Budou narážet na lidi, kteří mají odlišný názor na politiku i na všechno ostatní. Úkol školy je kultivovat lidi, aby uměli komunikovat i s těmi, kteří mají odlišný názor. Kde jinde bychom se v této dovednosti měli kultivovat než ve škole?

Je něco, co byste u své výuky chtěl změnit?

Chtěl bych dějepis více směřovat do regionálních dějin a zapojení do života společnosti, ve které jsem. Rád bych žáky přivedl k tomu, že je přirozené se aktivně podílet na životě občanské společnosti tam, kde žijí.

Co vás žáci a žákyně naučili?

Jako houba z nich čerpám jejich nadšení. To zapálení, když se do něčeho ponoří, je fascinující.

A pokud byste jim mohl předat jen jednu myšlenku, kterou by si od vás měli nést celý život. Která by to byla?

Pro osobní účel jsem si vytvořil takový manifest, který mi visí napsaný na nástěnce v kabinetu a zní – miluj, raduj se, inspiruj. A to je něco, co bych chtěl předat žákům. ■

Setkávám se s naprosto skvělými učiteli

Text: **Tomáš Matoušek**

Jan Schönbauer obráží Česko a v podcastu Škola DIGI IN zpovídá pedagogické průkopníky a průkopnice v digitálních technologiích a umělé inteligenci. „Kéž by každý učitel byl jako ti, se kterými mám možnost mluvit,“ říká.

Měl jste možnost dělat rozhovory s desítkami učitelů a učitelů různých předmětů. Co si z těchto setkání odnášíte?

Budu trochu emotivní: Mnohdy se mi chce brečet dojetím. Říkám si: „Ježíšmarjá, to je tak strašně fajn, že jsou tady tak inspirativní učitelky a učitelé, kteří svoji práci dělají srdcem.“ Je vidět, že svoji práci mají hrozně moc rádi a chtějí, aby žáky výuka bavila, a digitální technologie k tomu jsou úplně krásným nástrojem. Například lze do výuky zařadit mobilní telefony, které děti používají dennodenně. A pedagog jim tím může ukázat, že je s nimi na stejné lodi.

Jak jsou na tom základní školy se zaváděním nové informatiky a rozvíjením digitální kompetence žáků v ostatních předmětech?

Daří se jim to, ale ten vzorek, který znám já, není úplně reprezentativní. Ukazují inspirativní příklady, takže se dostávám do škol, které mnohdy učí informatiku i digitální kompetenci podle nového rámcového vzdělávacího programu už

delší dobu. Začaly s tím dávno před schválením takzvané malé revize.

Proč podle vás někteří lidé nechtějí učit podle nových metod – neholdují digitálním technologiím nebo se chtějí držet svých postupů, které se učili na univerzitě a fungují jim v praxi už dvacet let?

Řekl bych, že to je obojí. Já osobně se setkávám s naprosto skvělými učiteli a přál bych si, aby takhle učili všichni. Na druhou stranu vím, že ve školství je řada pedagogů, kteří to nezařadí nikdy, ať budeme dělat cokoli. Třeba proto, že jim do důchodu zbývají dva roky a už nemají potřebu se učit. Nebo může být důvodem i vyhoření. Ale obecně na tom budou muset zapracovat, protože začínají narážet na tlaky seshora i zespoda. Zespoda od rodičů, kteří vědí, že jde učit moderně, a probírají to například i na rodičáku. A také je tlak seshora z vedení škol od ředitelů, kteří se snaží své kolegy motivovat.

Možná se někteří vyučující bojí před žáky chybovat. Co jim poradit?

Foto: David Háva

Škola DIGI IN

Digitální kompetence napříč předměty a nová informatika. To jsou témata pro hosty podcastu Jana Schönbauera.

Více na digitalizace.rvp.cz/skola-digi-in

Jeden učitel mi řekl: „Jasně že jsem taky dělal chyby. Všichni mě považují za toho, který používá tyto technologie běžně a zařazuje je i do výuky, ale to neznamená, že vždy všechno proběhne hladce. Děti to nemusí přijmout nebo tam může nastat chyba. Důležité je to ale vyzkoušet, podruhé to bude vždy lepší než napoprvé.“

Nicméně pokud jsou vyučující vyhořelí, mohou jim digitální technologie, a třeba i umělá inteligence, práci velmi ulehčit. Například při vyhodnocování testů, přípravě na hodinu a podobně. Ale uleh-

čení v tom naleznou samozřejmě i ostatní.

Stoprocentně. Hodně učitelů přichází s tím, že žáci budou díky generativní umělé inteligenci podvádět – to je jejich základní pohled na věc, a proto to odsuzují a vůbec se na to nepodívají z toho opačného pohledu.

A ten je jaký?

Že když generativní umělé inteligenci zadáte, ať zpracuje na hodinu dějepisu určité téma, tak ona vám mnohdy dá docela zajímavé výstupy k tomu, jak výuku oživit. Učitelé hodně berou AI jako svého soupeře, ale ona může být jejich asistent.

Kdo se objevil v podcastu

Aleš Kozák

Anna Kačabová

Hana Zbořilová

Jan Jiříček

Lenka Nováková

Michal Čermák

Miroslav Kotlas

Nela Votápková

Pavel Reinhardt

Pavel Škramlík

Radovan Mikeš

Štěpánka Baierlová

A to je ten základní problém v nastavení myšlení některých učitelů.

Někdo by mohl namítnout, že když máme digitální technologie, nemusíme se učit například prapovis, AI nám vše opraví. Převzou technologie naši práci a budou suplovat naše znalosti?

Teď neříkám svůj názor, ale názor učitelů, se kterými dělám rozhovory. Někdo mi řekne, že by tohle úplně upozadil, vždycky tam bude důraz na to, aby žáci uměli psát rukou, uměli normální diktát. Digitální technologie nemůžou a nesmí zcela nahradit původní výuku. Jsou to pouze nástroje, které přibližují současný

život nás všech. Původní rámec, si myslím, bude zachovaný, a tak mi to říkají i učitelé, kteří opravdu hodně používají digitální technologie.

Nebojí se lidé při rozhovorech mluvit na mikrofon?

Právě z tohoto důvodu jsem nezařadil do pořadu i video, protože když lidé nevidí kamery, obávají se mnohem méně a jsou přirozenější. I když podle mě by to bylo skvělé, protože by to ty učitele lépe vykreslilo, neslyšeli bychom pouze hlas, měli bychom i video. Ale v současné chvíli si myslím, že na to ještě učitelé nejsou připraveni. Také je znát rozdíl mezi pedagogy, kteří zároveň

lektorují. Těm to vůbec nedělá problém, rozhovor si užívají a sdělují mi v něm to samé, co sdělují na svých přednáškách. Akorát jinou formou. A pak jsou tady učitelé, kteří sice nejsou lektoři, ale jsou to extroverti, takže přijdou a prostě ten rozhovor ze sebe vypálí a jsou rádi, že je nikdo nenatáčí na kameru. A potom jsou introverti, hlavně učitelé informatiky, ale nedá se to úplně paušalizovat, kteří si k tomu potřebují předem zavolat, probrat otázky, zkusit si to.

Co vše v podcastu řešíte?

Kdybych s nimi řešil všechno, co chci, tak by podcast neměl zhruba dvacet nebo čtyřicet minut, ale

Jan Schönbauer

Posledních deset let pracuje pro neziskovku Czechitas, která otevírá ženám svět IT. Kromě toho spolupracuje s Národním pedagogickým institutem, pro ten připravuje podcast Škola DIGI IN. V minulosti se jako PR specialista podílel na projektu iMyšlení, který se zabýval změnou informatiky. Vystudoval kognitivní informatiku, při škole pracoval pro ekonomickou televizi Z1 jako redaktor, později působil v agentuře Margetroid. Jan má osmiletou dceru, která chodí do třetí třídy ZŠ.

se ten den chtěly naučit. Samozřejmě že on to moderuje a vede, ale třeba zrovna tenhle učitel mi říkal, že tam přece není od toho, aby sám dělal 45 minut výuky, že je to daleko víc o tom dát prostor žákům, aby mluvili. A aby on jako vyučující byl spíš v pozici moderátora výuky.

V jaké formě se napříč předměty můžeme setkat s digitálními technologiemi?

Prostupují úplně do všech předmětů. Například jsem mluvil s učitelem, který je zařazuje i do hodin tělesné výchovy. V tomhle směru hodně pomohl covid-19, protože jak chcete učit tělocvik na dálku? Takže se ukázalo, že když mají žáci mobilní telefony, dokážou s nimi zaběhnout tři kilometry a poslat učiteli své výsledky. Stejně tak lze s technologiemi pracovat v hudební výchově třeba při skládání hudby. Ve výtvarce zas můžete dělat grafiku, zpracovávat fotky v obraze a podobně. I ve filozofii s nimi můžete pracovat, když vám například vygenerují texty různých autorů a vy spekulujete nad tím, jestli je to správně, nebo špatně. Nebo žáci třeba vygenerují referát pomocí umělé inteligence a pak řeší, v čem AI udělala chyby.

třeba hodinu a půl. *(směje se)* V některých případech, když řešíme dva předměty nebo mi ten rozhovor přijde hodně zajímavý, ho stříháme do dvou dílů. Mě nezajímají jenom digitální kompetence, ale obecně i přístup ke školství, k vyučování, způsob známkování a tak dále. Když mi daný učitel řekne nějakou inspirativní věc i z hlediska přístupu k vyučování, to se pak poslouchá samo.

Například?

Třeba jak vůbec zahájit hodinu a zaujmout žáky, když ve škole nemají zvonění. Popisoval mi to Bohuslav Hora ze ZŠ Bystřice. Nechává to na dětech a ony musí přijít s tím, co by

Předpokládám, že tomuto stylu výuky holdují jenom vyučující se zájmem o technologie.

Dělal jsem rozhovor s paní učitelkou a ta na mě rozhodně nepůsobila jako IT guru. Byl jsem u ní doma a měla svoji bio zahrádku, doma spoustu knížek a celkově působila, že digitální technologie nejsou tím, co by v jejím životě hrálo prim. Přesto chodí s dětmi ve výuce ven, mají s sebou digitální mikroskop a ve svých telefonech nainstalované aplikace na rozpoznávání rostlin a tímto způsobem vyučuje biologii. Takže si nepředstavujte, že lidé v mém podcastu jsou všichni sžití a propojení s technologiemi. Jsou to lidé, kteří jsou otevření tomu, že mohou použít něco, co studentům rozšíří obzory. A navíc si nemyslím, že by to byla jenom otázka nějakých IT a digitálních nadšenců. Prostě je to o tom se s technologiemi sžít. Nejsme jako za doby Marie Terezie.

Je něco, co vás v rámci rozhovorů překvapilo nebo obzvlášť oslovilo?

Je zajímavé, jak se učitelé na některých školách napříč předměty domlouvají na společné výuce. Přesně to ukazuje, že volí cestu, že chtějí svoji práci dělat dobře a neulehčují si ji za každou cenu. Když totiž děláte tandemovou výuku, znamená to individuální přípravu pro daného učitele, kterou pak ještě ladí se svým kolegou. A u některých předmětů se vyloženě nabízí spojování například s jazykem. Ať už jde o biologii, chemii a další. ■

Spolupráce

Větší spolupráce, sdílení zkušeností a vzájemná podpora přináší do škol novou energii a množství nápadů a překvapivých, neotřelých řešení. Bude to znít jako klišé, ale... Ve dvou se to prostě lépe táhne, to je fakt. A nezáleží na tom, zda jde o předávání zkušeností začínajícím kolegům a kolegyním, vzájemné hospitace z různých škol, nebo o hodiny, při nichž se před třídu společně postaví dva vyučující. Tady jsou tři inspirativní příklady.

Text: **Petra Svoboda**

Kladno

Martina Eberlová a Radka Šindelová se na kladenské Střední průmyslové škole stavební a Obchodní akademii Cyrila Boudy potkaly jako uvádějící a začínající učitelka.

Strany 34–35

Praha

Ilona Zapletalová a Tereza Doudová ze základní školy v pražských Kunraticích společně vedou tandemovou výuku na prvním stupni.

Strany 36–37

Liberec

Pavλίna Hartmanová vyučuje na základní škole a **Alena Šáfrová** na gymnáziu. Seznámily se díky krajskému metodickému kabinetu přírodovědného vzdělávání. Kabinety vznikly v rámci projektu SYPO Národního pedagogického institutu.

Strany 38–39

Uvádějící učitelka

Vzpomenete si, kde jste se poprvé viděly? Ano, bylo to asi před třemi lety na školní poradě. Pamatuju si to dobře, protože jsme mluvily o školní dobročinné akci „Andělské klepání“ a tehdy nová kolegyně mě překvapila návrhem, že si nemyslí, že je nutné žáky svazovat tím, aby před Vánoci tvořili anděla, ale že jim máme dát tvůrčí svobodu. Že když se žáci rozhodnou, že chtějí vyrobit Barta ze Simpsonů, tak ať.

Co jste si o ní pomyslela? Byla sympatická, otevřená a nepředvídatelná. Připadala mi jako člověk, který je liberální vůči svému okolí a očekává, že se i okolí k němu bude tak chovat. Asi jsem se o ni i trochu bála, protože určitá forma stereotypů na střední škole stále bohužel přetrvává.

Jak jste se stala Radčinou uvádějící učitelkou? Systémem chceš, nechceš, musíš. Navrhl to ředitel školy. Požádal mě, abych nové kolegyni pomohla, a to ve všem, co je nezbytné pro začínajícího pedagoga. A tak jsme si jednoho dne sedly a rozhodly se, že to spolu vyzkoušíme a pustíme se společně do práce.

V čem je podle vás metoda uvádějícího učitele nejpřírodnější? Uvádějící učitel má velký vliv na to, aby osoba, která vstoupí do procesu výuky, z této cesty, zvláště když jde o profíka z praxe, záhy neodešla. Sama

jsem s tímto musela chvíli bojovat, neb jde o naprosto odlišný způsob práce s mladými lidmi než v korporátu. Musíte hledat cesty, jak žáky aktivně zapojit, aby sami o problému přemýšleli a eventuálně následně diskutovali. V případě, že chcete, aby i nový učitel se cítil ve škole, kde pracuje, dobře, aby měl zpětnou vazbu od žáků, a to pozitivní, je to proces velmi náročný, ale co není?

Co vás překvapilo? Jak rychle se Radka adaptovala na prostředí školy a výsledky žáků. Bylo skvělé sledovat, jak se žáci aktivně zapojovali během její hodiny a byli schopni reagovat i na složitější problematiku, např. v hodině architektury. I ona se cítila sebejistěji a na hodiny a na své žáky se těšila, připravovala pro ně nejrůznější výzvy.

Jak vaše spolupráce probíhá? Potkáváme se a řešíme, co je třeba, na chodbě, na obědě, ve výtahu a plánovaně jednou za 14 dnů v kabinetu. Diskutujeme na téma jak lépe, jednodušeji, efektivněji, radostněji dojít k cíli. Mnohdy je to časově hodně náročné, a nosíme si tak práci „domů v hlavě“.

Má pro vás metoda uvádějícího učitele nějaká úskalí? Primárně narážím na časovou náročnost a finanční ohodnocení. Jedno souvisí s druhým, proto musím volit mezi tím, co je nezbytně nutné a co je již nad rámec toho, co se ode mě očekává.

Co byste na vaší spolupráci nejvíc ocenila? Vzájemnou podporu a možnost sdílení. Naše spolupráce je založena na respektu a ochotě si navzájem pomáhat.

Kdybyste mohla kouzlem proměnit české školství, jak by zněla vaše magická formule? Ať je školství otevřenější a víc zaměřené na individuální přístup ke každému žákovi, s cílenější podporou nadaných žáků. ■

Martina Eberlová

Učitelka odborných předmětů na Střední průmyslové škole stavební a Obchodní akademii Cyrila Boudy, Kladno. Ve školství pracuje přes 20 let. Uvádějící učitelkou je druhým rokem.

Foto: David Háva

Uváděná učitelka

Vzpomenete si, kde jste se poprvé viděly? V září 2022, kdy jsem do školy nastoupila, Martina na poradě představovala projekt „Andělské klepání“ – studenti měli tehdy tvořit anděly do aukce a já jsem se jí ptala, jestli si budou moct vybrat i jiné „vánoční“ postavy. Svoboda je pro mne naprosto zásadní téma. Jakákoliv osobní volba, spoluúčast na rozhodování, vtahuje jedince do děje, je to spoluzodpovědnost, jak budu dále trávit svůj čas. Pro něco jsem se rozhodl, tak už se nemohu vymlouvat, že mě to téma nezajímá.

Co jste si o ní pomyslela? O kolegyni nic, já vůbec lidi neřeším. Jen jsem si představila třídu plnou kluků, kteří by nadšeně slepili místo anděla čerta v nadživotní velikosti.

Jak se Martina stala vaší uvádějící učitelkou? Dostala mě na starost. Nevěděla jsem, jestli si mě vybrala, nebo to někdo určit... doufala jsem v to první, abych jí nebyla koulí na noze.

Co vás překvapilo? Že neexistuje „manuál“ všech povinností – učitelé běžně dělají spoustu automatických úkonů, ale nikoho nenapadne, že je ten nový příchozí nezná. Pravděpodobně se něco z toho učí na pedagogické fakultě, bude asi rozdíl, zda přichází člověk s pedagogickým vzděláním, či bez něj. Tak jsem se se vším seznamovala postupně za pochodu, jak ty situace přicházely, a díky Martině se s tím vším postupně vypořádávala.

Jak vaše spolupráce probíhá? Pořádáme si, dostávám rady ohledně administrativních povinností, nechávám si vysvětlovat, co potřebuji k pochopení souvislostí, sdílíme pocity ze situací.

Má pro vás metoda uvádějícího učitele nějaká úskalí? Úplně maxi-

Radka Šindelová

Učitelka odborných předmětů na Střední průmyslové škole stavební a Obchodní akademii Cyrila Boudy, Kladno. Ve školství pracuje třetím rokem.

málně záleží na osobnosti uvádějícího učitele, potažmo na správném „spárování“ dvou osob. Nově příchozího neznáte, takže je to trochu sázka do loterie, koho k němu přiřadit, ale špičkový profesionál, jako je Martina, si najde cestu ke každému.

Co byste na vaší spolupráci nejvíc ocenila? Děkuji Ti, Martino, za všechno, co jsi pro mne udělala a za tvou upřímnost a otevřenost! Jsi mi vzorem i inspirací.

Kdybyste mohla kouzlem proměnit české školství, jak by zněla vaše magická formule? Ať je každý jeden student pro nás „hvězdicí“ z pohádky převyprávěné podle J.D. Bauma: „Jeden starý muž se kdysi vydal na večerní procházku po mořském břehu. Byl odliv a moře vyplavilo bezpočet velikých hvězd, které zůstaly rozestety po celé pláži. Vtom si stařec všiml chlapce, který na břehu sbíral hvězdice z písku a vrátil je zpátky do moře. „Proč to děláš?“ zeptal se ho. „Přiliv bude až ráno,“ odvětil chlapec. „Hvězdice by uschly.“ „Jen se podívej, kolik jich tu je,“ mávl starý muž rukou směrem k obzoru. „Ani kdybys sbíral celou noc, všechny nezachrániš. Myslíš, že to, co děláš, má nějaký smysl?“ Chlapec zamyšleně pohlédl na hvězdicu, kterou právě držel v ruce. „Myslím, že zrovna pro tuhle to smysl má...“ ■

Tandemová výuka

Text: **Petra Svoboda**

Jak dlouho se věnujete tandemovému učení?

Ilona: Už dříve jsem o tom slyšela, ale aktivně se mu věnuji asi deset let. Nejprve jsem byla já v roli tandemové učitelky a pak teprve jsem se stala tou učitelkou, která přijímala tandemového učitele do kmenové třídy.

Tereza: Já učím zeměpis, v tandemu v první třídě, vedu školní parlament a studovnu, tělocvik i dramatak, a také jsem spoustu projektových dní odučila venku ve dvou. Ale v tandemu v podobě, o které se teď tady bavíme, učím asi šest let.

Kde jste se poprvé potkaly?

Ilona: U kávovaru tady u nás ve sborovně, když se Terka začala vracet z mateřské. Tehdy jsem párovou učitelku už ve třídě měla, byla to studentka. Ale pak jsem potkala Terezu a začaly jsme spolu chodit učit ven. Takže jsem měla dva tandemy, ale potom už jsem toužila jenom po Tereze.

Tereza: To si pamatuju přesně. Doma už mi byla dlouhá chvíle a přišla jsem do školy a tankovala jsem si kávu a hrozně moc jsem chtěla chodit ven s dětmi a neuměla jsem si to zařídít. A najednou se objevila Ilona, tehdy pila ještě kapučíno. Měla stejný zájem, ale ne toho partáka, který by s ní do toho šel, učit venku. A teď se tomu smějeme, že považujeme za naše první setkání právě to, kdy jsme obě začaly chtít.

Jaký byl váš první dojem z té druhé? Co jste si pomyslely?

Ilona: No, já jsem prostě byla nadšená z toho, že to se mnou někdo chce realizovat. A Terezi reakce jsou vždycky hodně spontánní, milé, sympatické a otevřené. A vždycky

je v nich velký náboj, nadšení, chuť a vtip. A to mě hodně lákalo.

Tereza: Pro mě bylo neuvěřitelné, že uča z prvního stupně, krásná blondýna, co má všechno srovnáno, jak se co má dělat, chce chodit s dětmi ven. A já se ráda učím novým věcem, takže pro mě to byla ještě i na té mateřské opravdu výzva, o kterou jsem stoprocentně stála.

Jak následně došlo ke spolupráci?

Ilona: Tady zrovna startoval projekt Kolegiální podpora, kterou zajišťovala organizace Tereza. Já jsem se do něj zapojila, a tím jsme si tu spolupráci udělaly takhle úzkou. Vtáhlo nás to a udrželo v systému pravidelnosti, protože jsme musely vykazovat ty společně odučené lekce venku.

Tereza: Ono to není jen o tom „chci učit venku“. Je důležitá struktura a zodpovědnost. Ilona si držela obsah a já jsem vymýšlela, jak se to venku odehraje.

Co považujete za nejpřínosnější na učení v tandemu?

Ilona: Je to vlastně už samozřejmou součástí vize naší školy a má to neskutečný přínos pro nás pedagogy. Předáváme si u toho vzá-

Ilona Zapletalová

Učitelka na prvním stupni v ZŠ Kunratice, letos v první třídě. Pedagogická konzultantka v projektu Pomáháme školám v sobě. Ve školství pracuje skoro 20 let.

Foto: David Háva

Tereza Doudová

Učitelka zeměpisu na druhém stupni, koordinátorka školního parlamentu a párová učitelka v prvních třídách. Na základní škole pracuje 14 let.

jemně zkušenosti, nápady, inspiraci a nadšení. Ale snad ještě větší to má dopad na děti, i proto, že jich máme ve třídách často více než třicet. Neuvěřitelně mě naplňuje to naše plánování. Mám ráda, když vymyslíme pokaždé něco nového a pak to zkusíme a testujeme. A přímo v té hodině je podle mě důležité, že každé dítě má mnohem větší šanci, že když se vyjádří, dostane zpětnou vazbu, protože jsme na ně dvě. A ještě ke všemu se pak můžeme pobavit o tom, co to tomu dítěti přinese, a v ohlédnutí plánovat dál krokovaní úkolů. Každá z nás postihne něco. Jeden učitel nemůže zvládnout vše, ale když jsou tam dva, tak i to rozdělování rolí je prostě úžasné. Nemusíme pracovat s kupou dětí a můžeme si je napulit... má to pak větší dopad na jejich učení.

Tereza: Mně dříve nedocházelo, že Ilona, která je se svou třídou téměř neustále, si teprve se mnou může dopřát chvíli „být jen pozorovatelkou“. Lépe vnímat kamarádkové přehasy dětí, jejich vztahy, např. jestli jim vyhovuje sedět spolu v lavici. To si může dovolit mnohem snadněji, když aktivitu vedu já.

Co vás na učení v tandemu překvapilo?

Ilona: Ty možnosti. Pořád mě překvapuje, že z toho nejsme unavené a jak nás to baví a naplňuje, že pořád vymyslíme nové věci a vylepšujeme je. Zjistíme, že třeba něco nebylo úplně dobré, že se něco

neujalo nebo jsme to přehnaly. Tak pak ubereme. Nebo naopak to byla moc pohodička, tak můžeme přidat. Máme plno nápadů, a hlavně chceme. Žádný stereotyp se nekoná, pořád to má svěží, vzájemnou, dobíjející energii.

Tereza: No, já jsem svou podstatou spíš chaotik, takže mě překvapuje, jak mě režim, struktura a klid, které náš tandem přináší, pořád baví. Protože musíme spoluplánovat, musí se to odučit, musí se to reflektovat. A ještě posouvat dál. A já jsem z toho vlastně překvapená, že je to pro mě pořád svěží a nové a jiné. Je zajímavé, že mi naše strukturovanost nebere energii, ale naopak se zdá být nevyčerpatelná.

Jak na tandemovou výuku reagují děti?

Ilona: Tereza přijde a ony ji hned začnou vítat.

Tereza: A já třeba první, co udělám, je, že obejmu Ilonu.

Ilona: Děti nás pozorují a učí se radosti ze spolupráce, včetně toho, jak si vzájemně nahráváme nebo se obejmeme. To je právě další benefit toho, jak jsme se propojily a jak otevřenou komunikaci spolu máme.

Tereza: To je asi na Iloně to vzácné, přijímá moje okamžité nápady jako příležitosti. Přijímá moje argumenty, někdy drsné, ale reálné, a dokáže mi říct: ne, to už mě bolelo. A tohle já vlastně s nikým jiným než s mým mužem nezažívám. O to je to sympatičtější, když děti poznají, že mezi námi je opravdový přátelský vztah. Teď máme zrovna prvňáčky, ještě takovouto láskou oplývající, ale když jsme řešily emoce, tak nám došlo, že si děti s námi trénují kompetence už jenom tím, že nás pozorují, jak jsme k sobě fěr.

Ilona: Cítí tu naši vnitřní čistotu a že to je uvěřitelné. Vidí, jak spolu komunikujeme. I to, že se oslovujeme jmény, vede k tomu, že nám děti tak také říkají. A že v té otevřené, milé a vstřícné komunikaci vzniká komunita té třídy. ■

Alena Šáfrová

Učitelka fyziky a chemie na Doctrina – Podještědském gymnáziu v Liberci. Ve školství pracuje 24 let, v metodických kabinetech působí čtyři roky.

Metodické kabinety

Text: **Petra Svoboda**

Kdy jste se poprvé setkala se svou kolegyní? Myslím, že začátkem roku 2021, kdy v rámci projektu SYPO vznikal krajský metodický kabinet přírodovědného vzdělávání.

Jaký byl váš první dojem? Že je velmi zapálená do výuky, velmi přátelská a profesionální. Bylo jasné, že má chuť zkusit nové věci a že přináší do výuky něco, co aktivně zapojuje žáky. Měla jsem pocit, že budeme dobře spolupracovat, protože jsme si okamžitě osobnostně sedly.

Jak následně došlo ke spolupráci? Začaly jsme si s Pavlínou vyměňovat zkušenosti z výuky chemie a zjistily jsme, že obě máme stejné názory a přístup ke vzdělávání žáků. Obě nás nadchlo, že rády začleňujeme badatelské prvky do hodin a klademe důraz na aktivní zapojení žáků prostřednictvím experimentování. Sdílely jsme si vzájemně vlastní materiály a v rámci projektu IPs Kurikulum jsme společně vytvořily výukové aktivity.

Co považujete za nejpřínosnější na spolupráci v rámci metodického kabinetu? Nejvíce si cením sdílení odborných zkušeností a vzájemné inspirace s Pavlínou. Naše

společné diskuze a výměna materiálů nám pomáhají zefektivnit a zlepšit kvalitu naší práce.

Co vás překvapilo? Jak Pavlína kreativně přistupuje k výuce a dokáže propojit teoretické znalosti s praktickými aktivitami, kterými motivuje žáky k práci. Její otevřenost sdílet své nápady nás posouvá obě. Když si společně vyměňujeme zkušenosti z výukových aktivit, často přicházíme na nové nápady, které by nás samotné ani nenapadly.

Co tomu říkájí děti? No, to nevím. Žáky badatelské aktivity baví a pracují s viditelným zájmem, i když někteří by potřebovali více času. Říkají, že je to

pro ně zajímavější než běžná výuka, protože mají pocit, že na mnoho věcí přišli sami. Tento pozitivní přístup žáků mě utvrzuje v tom, jak přínosná je spolupráce s Pavlínou. Společně dokážeme vytvářet výukové aktivity, které podporují zvědavost a samostatnost žáků, a to nás motivuje pokračovat v našem úsilí, objevovat nové inspirace a vytvářet nové materiály.

Kterou situaci si už navždy budete pamatovat? Když mi Pavlína vyprávěla o výukových materiálech, které si sama tvoří, a s nadšením mi ukazovala fotografie papírového rozkládacího modelu obojživelníka. V tu chvíli jsem si ří-

kala, že jsem narazila na učitelku, která je stejně proaktivní a zapálená jako já.

Kdybyste mohla kouzlem proměnit české školství, jak by zněla vaše magická formule? Školy jako místa pro aktivní objevování. ■

Kdy jste se poprvé setkala s kolegyní? První setkání s Alenou proběhlo na Technické univerzitě v Liberci, kde jsme spolupracovaly na společném projektu.

Jaký byl váš první dojem? Působila na mě velmi sympaticky. Následně jsem zjistila, že je to mimořádně pra-

covitá osoba, jejíž pečlivost a nápaditost si zaslouží velký obdiv. Její přístup k práci byl nejen efektivní, ale také kreativní, říkala jsem si: „To je neskutečný pracant, jak to asi dělá?“ **Jak následně došlo ke spolupráci?** Setkání v kabinetech vedla k intenzivní spolupráci, během níž jsem zjistila, že s Alenou je výborná a podnětná spolupráce. Obě sdílíme nadšení pro svou práci a snažíme se do každého úkolu vkládat maximální úsilí, často pracujeme na více než sto procent. Tento přístup se pozitivně odráží ve výsledcích naší spolupráce a přispívá k našemu profesnímu rozvoji.

Pavlína Hartmanová

Učitelka chemie a fyziky na ZŠ Česká v Liberci. Ve školství pracuje 21 let a v metodických kabinetech pět let.

Co považujete za nejpřínosnější na spolupráci v rámci metodického kabinetu? Klíčovými aspekty jsou sdílení informací a vzájemná motivace. Tato interakce nám poskytuje inspiraci a energii, která nás pohání k dalšímu úsilí a inovacím v naší práci. Díky této dynamice se naše společné projekty stávají přínosnější.

Co vás překvapilo? Alenina nevyčerpatelná energie, nadšení a kreativita. Její schopnost přinášet nové nápady a aktivně se zapojovat do projektů mě obohacuje a motivuje k dosahování lepších výsledků.

Co tomu říkájí děti? Myslím, že většina našich žáků a studentů projevuje nadšení a s vervou se zapojuje do badatelských aktivit a dalších činností, které pro ně připravujeme. Tato angažovanost svědčí o jejich zájmu a motivaci učit se, což nás povzbuzuje k dalšímu rozvoji a zlepšování našich vzdělávacích programů.

Co jste se naučila? Od Aleny jsem se naučila trpělivosti a pečlivosti. Její schopnost efektivně zvládat všechny úkoly a povinnosti je skutečná.

Co byste na vaší spolupráci nejvíce ocenila? Oceňuji Aleninu ochotu, milé jednání, pozitivní myšlení a vždy přítomný úsměv na tváři.

Kterou situaci si už navždy budete pamatovat? Naše setkání na kávě, při kterém jsem od Aleny dostala něco, co mě provází a slouží mi dodnes.

Kdybyste mohla kouzlem proměnit české školství, jak by zněla vaše magická formule? Učitele inspiruj, žáky k objevování ved! ■

Foto: David Háva

Kompetenčně pojatý je i stávající RVP. V čem to nyní bude jiné?

Text: **Veronika Lucká Loosová**

Jak se tvořilo nové kurikulum? Jak jsou na tom čeští žáci a žákyně se základními gramotnostmi? Proč nyní rámcový vzdělávací program předkládáme v informačním systému? Nejen na tyto otázky odpovídají Jiří Nantl, náměstek ministra školství, a Matěj Bulant z Národního pedagogického institutu, hlavní manažer revize RVP.

Proč se stát rozhodl revidovat rámcový vzdělávací program pro základní školy?

Jiří Nantl: Je zdravé a přirozené se vždy jednou za čas podívat na obsah vzdělávání. Zda odpovídá společenskému očekávání. A to je nyní takové, že ve škole skončí biflování a děti nabydou kompetence pro život v jednadvacátém století. Revize se děje i proto, že se mění pohled na roli základního vzdělávání. Nikdo už dnes neočekává, že děti základní školou končí svůj vzdělávací proces. Proto je víc než dříve smyslem základní školy dát dětem gramotnostně-kompetenční a osobnostně-rozvojový základ. Spoustu dalších znalostí a dovedností získají v rámci středního vzdělávání, a z toho důvodu je naším velkým úkolem provazovat RVP základního a RVP středního vzdělávání.

Kompetenčně pojatý je i nyní platný RVP, v čem to nyní bude jiné?

Jiří Nantl: Ano, koncepční rozhodnutí, tedy že vzdělávání má být kompetenčně pojaté,

padlo už před 20 lety. Ale z různých důvodů bylo toto pojetí zavedeno pouze na některých školách. Nyní chceme dát revidovanému RVP pro základní školy nový impuls, aby se učitelé zamýšleli nad tím, jak učí a co učí. Budou mít povinnost napsat školní vzdělávací program podle nového RVP, ale zároveň budou mít možnost se na výuku podívat nově a k tomu dostanou podporu, jak na to. Vidím revizi i jako velkou příležitost, jak třeba v nových podmínkách posílit a změnit pojetí inspekční činnosti.

Jaké jsou cíle právě probíhající revize?

Jiří Nantl: Za sebe vidím tři důležité cíle. Na prvním místě posílení základních gramotností, s těmi má řada dětí problém. Ještě v patnácti letech v nich nedosahují optimální úroveň. Ta je navíc rozdílná, v regionech i mezi školami. Proto chceme v RVP nově pojmut základní gramotnosti a zavést systém jejich sledování. To nám umožní, že budeme moci lépe sledovat progres dětí, aby po absolvování základní školy byly, pokud možno všechny,

Matěj Bulant

Absolvoval Pedagogickou fakultu UJEP v Ústí nad Labem a Filozofickou fakultu UK. Působil jako manažer několika projektů v oblasti vzdělávání. V současné době v NPI zastává funkci ředitele Odboru kurikulum odborného vzdělávání, kariérového poradenství a dalšího vzdělávání. Od srpna 2023 je zároveň garantem tématu revize a koordinuje revizi RVP pro všechny stupně vzdělávání.

Jiří Nantl

Vystudoval politologii, sociální politiku a sociální práci na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity a práva na Právnické fakultě Masarykovy univerzity a Corporate Law na Nottingham Trent University. Od roku 2023 je náměstkem na ministerstvu školství, kde již dříve působil. Vedl práce na přípravě Strategie vzdělávací politiky 2020, předchůdci současné Strategie 2030+.

vybaveny dvěma základními gramotnostmi, tedy logicko-matematickou a čtenářskou a pisatelskou. Dalším cílem je připravit novému RVP podmínky pro opravdové zavedení kompetenčního pojetí, které nemá jít na úkor znalostí, ale má školám vytvořit rámec pro jeho zavedení. No a třetí věc, neméně důležitá, je důraz na osobnostní rozvoj, osobnostní, sociální a etickou výchovu, kterým se v RVP vytváří významný prostor.

Jak NPI přistoupil k tvorbě RVP?

Matěj Bulant: Když prezentuji změny, které jsme oproti stávajícímu RVP udělali, pomáhám si takovou analogií. Stávající RVP je takovým starým činžovním domem, o kterém se všichni shodnou, že je třeba opravit, že nevyhovuje stávajícím podmínkám, jak má moderní bydlení vypadat. Dlouho jsme se bavili o tom, jak máme k opravám přistupovat. Nakonec jsme se dohodli na tom, že dům zachováme, nezbožíme ho, ale nechali jsme z něj jen obvodové zdi. Když budu konkrétní, například je nám často vyčítáno, proč jsme

třeba více neintegrovati předměty na 2. stupni, proč jsme nezvolili jinou škálu klíčových kompetencí. Ale jak říkám, základní stavební prvky jsme zachovali, a nyní je důležité se bavit o tom, jak se třeba vybaví jednotlivé byty obsahově. Stejně důležitá věc je, že sice máme starý činžovní dům, ale už tam nebydlí ti stejní lidé jako před těmi x roky, kdy byl postaven. To znamená, že v našem případě děti, které vstupují na základní školu, jsou jiné než dřív.

Jak do zrekonstruovaného činžovního domu zapadá informační systém, který je taktéž novinkou?

Matěj Bulant: Je novinkou a velkou modernizací. Je v našem opraveném domě výtahem, který, jak věřím, bude pomůckou zejména při tvorbě školních vzdělávacích programů. Díky němu se nám podařilo nastavit a vysvětlit vazby a vztahy jednotlivých částí RVP. Je to taková páteř našich dalších aktivit, ke které budeme vytvářet metodickou podporu, konkrétní příklady pro výuku a další.

Foto: David Háva

Matěji, u revize jste nebyl od začátku, můžete za sebe popsat tu skoro roční jízdu, při které došlo k finalizaci dokumentu, ale i k dalším důležitým momentům?

Matěj Bulant: Ano, máte pravdu, projekt revize jsem přebíral přesně před rokem. Bylo před námi ještě hodně práce a já si vždy na setkáních různých expertních skupin říkal, už je potřeba vyrazit, čeká nás maratonský běh a nebude jednoduchý. Připadalo mi, že se už relativně dlouho hádáme, jestli si vezmeme tepláky, nebo šortky, ale důležité bylo postavit se už na startovní čáru. A nakonec jsme přece jenom vyběhli a nyní, když se mě někdo zeptá, můžu říct, že jsme nejenom vyběhli, ale vidíme už i cílovou rovinku, což je strašně fajn pocit. Samozřejmě že jsme zažili podobné věci jako při maratonském běhu. Dostali jsme se do fáze, kdy už člověk, nejčastěji tak okolo 30. kilometru, ztrácí motivaci, nebo naopak má ještě energii, chce běžet, ale najednou jako by se před ním objevila stěna a on potřebuje napnout všechny síly, aby doběhl. Tato fáze u nás nastala v únoru, březnu. Znovu se vracely debaty nad tím, kde bude v RVP jaká židle, jak budou vypadat jednotlivé byty. Chvillemi to vypadalo, že se ten závod zastaví a my se vrátíme znovu na startovní čáru.

Co se stalo, kde jste vzali energii pracovat dál?

Matěj Bulant: Pro mě byl impulzem postoj pana ministra, dal jasný pokyn: doběhněte to, debaty se povedou stále. Připravili jsme verzi dokumentu k Veřejné konzultaci, a i díky ní jsme nyní v cílové rovině.

Jiří Nantl: Já bych k tomu možná ještě řekl, že my v tom školském prostředí hodně oceňujeme konsenzus, že se mají ideálně všichni shodnout, realita ovšem bývá taková, že se na řadě věcí všichni nikdy neshodnou. V případě rámcového vzdělávacího programu pro základní školy ale v závěru musí přijít nějaké rozhodnutí, koneckonců jeho funkcí je, že říká, nastoluje státní očekávání, jak by měla výuka ve škole vypadat. V celém procesu byla i pro mě důležitá Veřejná konzultace. Vyšli jsme s tím ven a obsah dokumentu byl najednou konfrontován i s jinými názory, než zaznívaly dosud. Konzultace přinesla i různé úhly pohledu, další otázky. A ty se také promítají do finálních rozhodnutí.

Co nás teď v harmonogramu přípravy nového RVP čeká?

Matěj Bulant: Věříme, že do konce roku bude dokument schválen. A pro nás jako NPI už nyní nastává další fáze, ta mnohem důle-

Práce s kurikulem je nepřetržitý proces a příležitost k tvorbě vlastní koncepce a vize školy.

žitější. Pomocť školám, aby změny přijaly. To opakovaně zaznívá z úst odborníků i ze zahraničí, kde také měnili kurikula, hlavně nepodcenit implementaci, dobře ji zvládnout.

Co to znamená, dobře zvládnout implementaci, vidíte nějaká rizika?

Matěj Bulant: Rizika vidím v očekávání. Často ve školském prostředí přiřazujeme velkou roli centrálním institucím, jako je třeba ministerstvo školství nebo NPI. Zároveň tu ale máme silnou autonomii škol. A když se bavíme o implementaci, tak se automaticky předpokládá, že to zařídí centrální instituce, které ale mají relativně velmi omezené možnosti, jak ji skutečně zajistit. Nejjednodušší je samozřejmě poukazovat na to, co je v dokumentu špatně, co se mohlo udělat lépe. Velmi by ale pomohlo, aby začali všichni přemýšlet o implementaci v tom smyslu, že není věcí státu, ministerstva, případně dalších institucí, ale je věcí všech aktérů působících ve školství.

Jak to ale zařídít?

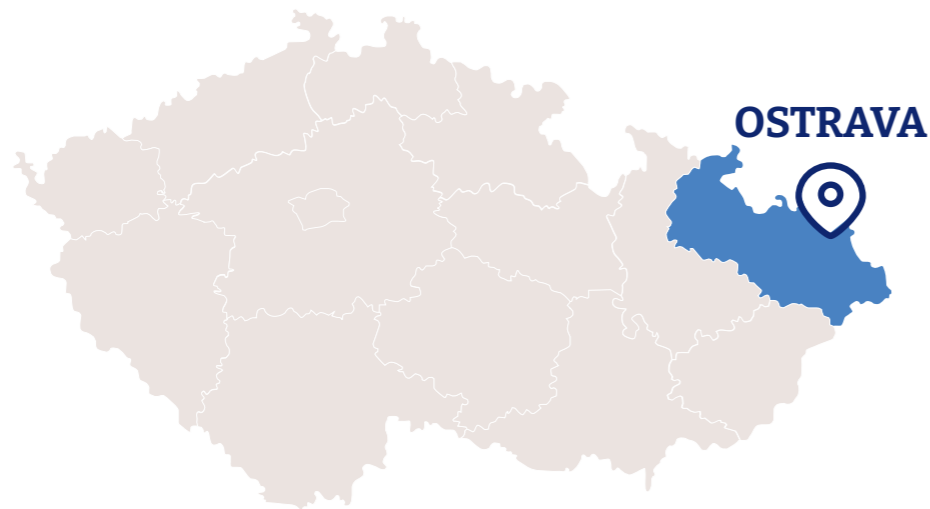
Matěj Bulant: Byl bych velmi rád, kdyby se všemi partnery i mimo státní sektor, včetně zřizovatelů, neziskových organizací a dalších, proběhla důležitá diskuze nad tím, kdo si v implementaci vezme jakou roli, na co se za-

měří. Měli bychom přemýšlet o velkém plánu implementace společně, kde každý bude mít svůj díl odpovědnosti, včetně škol a učitelů.

Jiří Nantl: Státnímu očekávání ohledně obsahu vzdělávání by měla odpovídat i nějaká podpora klíčových profesí v systému, což při zavádění stávajícího kurikula nebylo. Připravujeme například kariérní systém učitelů, který začíná kompetenčním rámcem absolventů učitelství a dalšími opatřeními, jako je uvádějící učitel a jiné. Zahájili jsme práce na kariérním systému a systému podpory ředitelů, protože ředitel je ten, kdo iniciuje změny ve své škole, je zodpovědný za školní vzdělávací program. Zároveň počítáme s tím, že by se se zavedením RVP měla změnit i podoba přijímaček. Je to také častá zpětná vazba ke stávajícímu RVP pro základní školy, že kurikulum je sice dobře popsáno kompetenčně, ale systém přijímání na střední školy je založen na testování, které s tím úplně kompatibilní není.

Matěj Bulant: A co by například mohlo pomoci přímo školám při naplňování nového rámcového programu, jsou nové komponenty, kterým říkáme uzlové body. Je to nový prvek v systému, který by měl umožnit učitelům, aby se oprostili od toho, že mají předávat především znalosti, ideálně formou kapitoly v učebnici. Uzlové body jasně deklarují, že rámcový vzdělávací program stanovuje nějakou sadu očekávání toho, co má daný žák právě v těch uzlových bodech (5. a 9. ročník) zvládnout, nikoliv pouze znát, mluvíme o dovednostech, znalostech, hodnotách. Potřebujeme učitelům dobře vysvětlit, co je vlastně to očekávání a jakým způsobem s ním mají pracovat. Protože pak se výrazně mění role učitele. Měl by začít přemýšlet individuálně o žácích, kde se nacházejí a jak je směřovat k jednotlivým očekáváním. K tomu potřebujeme dopracovat metodickou podporu a naučit učitele takto přemýšlet. Ale znovu podotýkám, vzhledem k decentralizovanému systému zůstává velká odpovědnost na učitelích a ředitelích škol.

Jiří Nantl: Je hodně důležité, aby si školy a učitelé uvědomili, že práce s kurikulem je nepřetržitý proces. Řada lidí považuje tvorbu školních vzdělávacích programů za byrokratickou záležitost, která je pro ně jen další administrativní zátěž. Rád bych, aby si uvědomili, že v nich vlastně tvoří koncepci a vizi školy. Máme nějaký rámec daný státem a do něj vkládáme svoji vlastní koncepční představu, jak má vypadat naše škola. ■

Naší doménou je síťování

Text: **Petra Svoboda**

Národní pedagogický institut má pracoviště ve všech krajských městech. V čem je výjimečné to ostravské, popisuje jeho vedoucí Tereza Krčíková.

V čem jsme dobří?
Naší doménou je síťování, tedy posilování spolupráce s institucemi, které se zabývají vzděláváním. A to napříč celým krajem. Od mateřských, základních a středních škol a jejich zřizovatelů po knihovny, vědecká centra a univerzity. Síťování jsme pojali formou tematických debat, které pořádáme ve spolupráci s Centrem PANT a ostravským

magistrátem pro laickou i odbornou veřejnost vždy pětkrát za školní rok. V tom loňském jsme se soustředili například na témata wellbeingu, heterogenních tříd nebo vedení školy. V letošním školním roce jsme začali tématem uvádějící učitel.

Jak debaty v ostravském PANTu probíhají?

V publiku bývá kolem osmdesáti lidí, včetně ředitelů škol, které často znám osobně, protože i já jsem bývala ředitelkou na Základní škole a mateřské škole Montessori Ostrava. Některé debaty spolufinancuje město Ostrava. Dříve jsem pracovala na pozici vedoucí strategie a projektů ve vzdělávání na magistrátu a dodnes z těchto širokých kontaktů čerpám. Moderátorkou a dramaturgyní debat je šéfredaktorka magazínu EduRevue Markéta Beková. Na všechny debaty je možné se podívat i na videozáznamu. Dalším významným projektem, který jsme připravili s Centrem PANT, je série workshopů s divadelními prvky. Jsou určeny pro žáky a žákyně druhého stupně základní školy a středních škol. Cílem projektu je rozvoj povědomí o osobních hranicích, manipulaci a šikaně. A také posilování komunikačních dovedností.

Krajské pracoviště Ostrava
Blahoslavova 1576/2

Čemu dalšímu se věnuje naše pracoviště?

Metodické podpoře ředitelů i učitelů. Dennodenně nás kontaktují vedení škol s prosbami o spolupráci či pomoc. Nevědí si například úplně rady, když chtějí na škole otevřít nový obor anebo zavést širší výuku jazyků. Čili jim pomáháme v oblasti strategií a rozvoje školy. Také volají často s dotazy, jak pomoci sociálně znevýhodněným žákům ohledně financování nebo personálních pozic a jak pomoci začlenit ukrajinské žáky do výuky. A zájem je i o projekt Kompas, na kterém se podílíme s Českou školní inspekcí, s níž máme navázanou výbornou spolupráci v našem kraji. Nabízíme v něm metodickou pomoc ředitelům škol. V minulém školním roce jsme jim například organizovali dvoudenní stáže až v Ústeckém kraji na ZŠ Trmice u paní ředitelky Marie Gottfriedové. Z personálních pozic na našem pracovišti bych ráda zmínila koordinátorku nadání a dále garanty vzdělávacích programů, na které je vždy spoleh.

Má naše pracoviště nějaké krédo?

Ano, vztahujeme motto NPI „Aby se děti těšily do školy a učitelé a učitelky měli tu nejlepší práci na světě“ i na své spolupracující. Aby chodili rádi na krajské pracoviště Ostrava. Což musím říct, že se nám daří. V minulém školním roce jsme uspořádali společné grilování na naší zahradě, máme i pravidelné odpolední sedánky a já se snažím, aby byly dveře mojí kanceláře vždy pro všechny otevřené.

Z čeho jsme měli radost v loňském školním roce?

Když jsem tady u nás na pracovišti viděla rozjasněné tváře učitelů i ředitelů, kteří odcházeli z nějaké akce s pocitem, že to byl úžasný vzdělávací program a že sem budou chodit rádi a že je u nás příjemné, bezpečné prostředí. A to hlavně na konci školního roku, protože to už je mnoho z nich unavených, až vyhořelých a mají toho takzvaně plné kecky. Ale když přijdou k nám, cítí se zase motivovaní a odcházejí s řadou metodických materiálů pro své žáky a studenty, což jim potom pomáhá v jejich budoucí práci.

Jaké výzvy přináší letošní školní rok?

Těším se na spolupráci se školami, které mají sociálně znevýhodněné žáky, a těch je v našem kraji celkem dost. Já sama se v rámci svého doktorandského studia věnuji sociál-

Tereza Krčíková

Vystudovala Pedagogickou fakultu Ostravské univerzity. Během studií absolvovala půlroční stáž v polských Katovicích, Bratislavě a Singapuru. Její tříadvacetiletá pedagogická praxe zahrnuje zkušenosti na základních uměleckých školách, praxi na základních školách ve vyloučených lokalitách, manažerské zkušenosti na soukromé mateřské a základní škole a působí i jako pedagožka na vysoké škole.

ně znevýhodněným žákům a zároveň mám i mini úvazek na jedné základní škole, kde tito žáci převažují. Je důležité, abychom my z NPI nebyli jenom takoví ti úředníci od stolu z kanceláří, ale abychom působili přímo v praxi. A pak se těším na studium programu Lídr školy, kde budu sedět s řediteli a budoucími řediteli přímo v lavicích a budu se moci do jejich situace lépe vcítit. Je důležité se vzdělávat, protože když se dennodenně bavím s učiteli, tak mi říkají, že situace ve školách je dnes určitě jiná, než byla třeba před lety nebo před covidem. ■

Co se chystá přímo ve vašem kraji?

O dalších pracovištích si můžete přečíst na webu EduRevue.

edurevue.npi.cz/#my-jsme-npi

! Tipy ze všech stran

Svět českého vzdělávání je povzbudivě čínorodý, živý a kreativní. Existuje celá řada projektů a aktivit, které pomáhají na lokální i celostátní úrovni.

Den pro školu

Zásadní studijní nebo profesní chyba? Jak se z ní poučit a posunout se dál? Jak se správně rozhodovat v kritických situacích nebo třeba při záchraně lidského života? Jak přesvědčit své okolí o své vysněné cestě? I na tyto otázky dávají odpovědi a doporučení dobrovolníci z praxe, které přímo mezi děti na základních a středních školách přináší program Nadace České spořitelny Den pro školu. Děti se při besedách, workshopech, projekto- vých dnech nebo přímo na pracovišti dobrovolníka dozvídají nejen, jak vypadá pracovní den zdravotnického záchranáře, bezpečnostního analytika, stavaře nebo fyzioterapeuta, ale také to, kolik peněz si vydělají, kolik času tráví na cestách, s jakými lidmi a situacemi se setkávají. Autentické životní příběhy pomáhají dětem nejen s rozhodováním o jejich vlastním dalším směřování, ale také posilují důležitost rozvoje klíčových kompetencí.

Více na www.denproskolu.cz

Učitelská platforma

Učitelská platforma je organizace učitelů, pro učitele a s učiteli. Dává podporu pedagogům, zdvihá zapomenutá témata a zasazuje se o kvalitní podmínky pro celý učitelství. Lidé z UP sdružují učitele z celé republiky. Hodnotově věří ve vzdělávání zaměřené na děti, které se neredukuje jen na předměty a známky. Platforma zprovoznila i horkou linku pro učitele, kam mohou volat a poradit se, když si nevědí rady.

Více na www.ucitelskaplatforma.cz

Kvalitní škola

Kvalitní škola je metodický portál připravený Českou školní inspekcí pro maximální podporu škol a školských zařízení, jejich ředitelů a učitelů na cestě ke zvyšování kvality poskytovaného vzdělávání, a to zejména s využitím metod, postupů a nástrojů vlastního hodnocení. V sekci Náměty a inspirace jsou připraveny nástroje pro hodnocení klíčových kompetencí, které jsou v českém vzdělávacím prostředí stále relativně novým prvkem. Základním nástrojem pro hodnocení dosahované úrovně rozvoje klíčových kompetencí na základních školách a nižších stupních víceletých gymnázií jsou hodnotící aktivity, které jsou dostupné školám v InspIS DATA. Východiskem pro hodnocení klíčových kompetencí napříč vzdělávacími obory je Hodnotící rámec klíčových kompetencí, který umožňuje porovnávat výsledky mezi jednotlivými předměty.

Více na www.kvalitniskola.cz

Global Teacher Prize Czech Republic

Global Teacher Prize Czech Republic je odborná cena pro učitele ZŠ a SŠ. V České republice ji na základě udělené licence od mezinárodního ocenění Global Teacher Prize realizuje od roku 2017 nezisková organizace EDUin, o. p. s. Posláním ceny je zvýšit prestiž učitelského povolání, posílit status učitele v ČR a napomoci redefinovat standardy učitelství praxe. S pomocí veřejnosti nachází, oceňuje a motivuje inspirativní učitele. Získání ocenění je prostředkem k navázání vzájemné spolupráce, k využití potenciálu oceněných učitelů a rozšíření dopadů jejich pedagogických aktivit.

Více na gtpcz.cz

Metodické kabinety

Metodické kabinety propojují učitele a přispívají k jejich profesnímu rozvoji prostřednictvím principů učící se komunity. Vytvářejí prostředí, kde učitelé mohou posilovat svou profesní sebejistotu, sdílet zkušenosti, vzájemně se učit a inspirovat se pro další profesní růst. Sekce metodických kabinetů zahrnuje širokou škálu témat – jazyk a komunikace, kultura, umění a zdraví, matematika a informatika, předškolní a prvostupňové vzdělávání, přírodní vědy a společenské vědy. Platformu pro setkávání a spolupráci zajišťuje Národní kabinet a územní kabinety.

Více na www.npi.cz/projekty

Schola Empirica

Schola Empirica mění vzdělávání tak, aby děti obstály ve škole a v životě. Vzdělávání u nás se málo soustředí na rozvoj důležitých měkkých dovedností. To chceme změnit. Prostřednictvím vědecky ověřených metodik pomáhá vzdělavatelům rozvíjet sociální a emoční dovednosti dětí tak, aby v životě obstály a mohly plně rozvinout své talenty i svou osobnost.

Více na www.scholaempirica.org/

AI dětem

Iniciativa složená z pedagogů a expertů z oblasti AI (Artificial Intelligence), která se snaží naučit učitele, jak učit děti o AI. Projekt vznikl v roce 2022 a vzdělává téměř tisíc škol v Česku i na Slovensku. Učitelům se snaží předat téma v celé jeho komplexitě včetně informací o přínosu AI z pohledu společnosti i jednotlivce a systémové limitace.

Více na aidetem.cz

Elixír do škol

Elixír do škol je nezisková organizace, která od roku 2013 vytváří podmínky pro smysluplnou výuku fyziky a digitálních technologií. Prostřednictvím učitelů a regionálních center podporuje rozvoj nejen technického a přírodovědného vzdělávání v České republice a současně vytváří bezpečné prostředí pro vzájemné setkávání, debaty a sdílení inspirace pedagogů.

Více na www.elixirdoskol.cz

Pracovní stres a zhoršená komunikace s rodiči

Jak vedení škol může podpořit učitele v náročné profesi

Text: Klára Harvánková a Petr Hlado

Učitelská profese je jednou z nejvíce stresujících. Vysoké pracovní nároky často vedou k vyčerpání a negativně ovlivňují jak fyzické, tak duševní zdraví pedagogů. Postupem času je jejich povolání stále více zatěžuje. V posledních letech navíc učitelé častěji uvádějí, že se výrazně zhoršila komunikace s rodiči, která je pro většinu z nich náročnější než se samotnými žáky. Tento jev potvrzuje výzkum vědců z Národního institutu SYRI a Ústavu pedagogických věd Filozofické fakulty Masarykovy univerzity.

Výzkumníci se zaměřili na to, jak učitelé vnímají svou pracovní schopnost a faktory, které ji ovlivňují. Jejich studie ukázala, že pracovní nároky často přesahují rámec profesního života, což vede ke konfliktům mezi prací a rodinou, a dále zhoršují situaci učitelů. Jejich výpovědi poukazují na rostoucí obavy z nezdravého životního stylu, který je ovlivněn fyzickými, sociálními a organizačními pracovními požadavky, ale také samotným pracovním prostředím. Učitelé například upozorňovali na nedostatek času během dne nejen na odpočinek, ale i na pravidelné stravování, a někdy dokonce nemají možnost dodržovat základní hygienické návyky během přestávek, jelikož musí dohlížet na třídu nebo vykonávat dozor na chodbách. Tyto faktory, společně s dlouhým stáním, mají negativní dopad na jejich zdraví a pracovní schopnosti.

Studie rovněž ukázala, že jedním z významných stresorů je komuni-

kace s rodiči, která se pro učitele v posledních letech stala náročnější než práce se samotnými žáky. Výsledky odhalily, že ačkoliv učitelé mají snahu lépe porozumět rodičům dnešní generace žáků, vztahy mezi nimi se zhoršily. Někteří pedagogové poukazovali na nedostatek respektu ke své učitelské autoritě ze strany rodičů, kteří často nadměrně zasahují do jejich autonomie ve výuce. Učitelé však zároveň dodávali, že s celou řadou rodičů mají dobré vztahy, avšak jeden „problémový“ rodič mění atmosféru v celé třídě. Učitelé uváděli, že komunikace s rodiči se často týká odlišných pohledů na vedení pedagogického procesu či chování žáků. Mnoho rodičů je přesvědčeno, že by školy měly učit jiným způsobem nebo přistupovat k žákům odlišně. Tento postoj je podle učitelů důsledkem dvou faktorů: pandemie covidu-19, kdy rodiče mohli „v přímém přenosu“ sledovat práci učitelů, a rozšíření informací ohledně různých výchovných a vzdělávacích přístupů, které jsou dostupné na internetu.

Nedostatek respektu rodičů k učitelům jako profesionálům a tendence zpochybňovat jejich odbornost mají významné důsledky. Studie ukázala, že negativní postoje rodičů k učitelům přispívají k mezilidským konfliktům, které vedou k pracovnímu stresu, pocitům profesní nedostatečnosti a narušení profesní identity. Zároveň učitelé reflektovali, že během svého studia nebyli na komunikaci s rodiči dostatečně připraveni. Dalším problémem, který v komunikaci

s rodiči vnímají, je nerespektování jejich pracovní doby a osobního volna. S rozmachem digitalizace rodiče využívají různé komunikační platformy a na učitele se často obrací i mimo jejich pracovní hodiny.

Ne každý problém na školách lze efektivně řešit, nicméně klíčovou roli zde může sehrát vedení školy. Ředitelé mohou učitelům zajistit přiměřené přestávky na odpočinek, osvěžení, hydrataci a udržování hygieny. Studie naznačuje, že učitelům by ulevilo, kdyby pořádek na chodbách během přestávek namísto nich zajišťovali nepedagogičtí pracovníci. Ředitelé mohou zvážit i zavedení hodinových přestávek pro učitele v rámci rozvrhu. Zmírnění důsledků dlouhého sezení u počítače a nadměrného hluku ve škole by mohlo přinést ergonomické vybavení, jako jsou vhodné stoly a židle a zavedení technických řešení ke zlepšení akustiky ve třídách, na chodbách a v jídelnách.

V oblasti komunikace s rodiči se osvědčují dny otevřených dveří, kdy mohou rodiče navštívit nejen školní prostory, ale i samotnou výuku. Další účinnou praxí jsou mimoškolní aktivity, při kterých se učitelé setkávají s rodiči a žáky škol v neformálním prostředí. Ve školách, které reflektovaly minimální problémy v komunikaci s rodiči, se osvědčil systém tripartit, kde se setkává učitel, žák a rodič a společně řeší studijní výsledky daného žáka. Učitelé shodně uváděli, že klíčová je pro ně podpora vedení školy při obtížných situacích v komunikaci s rodiči. Mimo výše uvedené by se školy měly v rámci vzdělávání více zaměřit na školení komunikačních dovedností, zejména v souvislosti s komunikací s rodiči. Pro učitele je rovněž důležitá zpětná vazba, a to nejen od žáků a jejich zákonných zástupců, ale také od vedení školy a kolegů, která učitelům pomáhá lépe zvládat nároky učitelské profese. ■

Samostatné děti i školní pes

Jakou inspiraci si čeští učitelé dovezli z Nizozemska

Text: Lucie Römer

Navštívit školu BBS Haren Donk en Reit School na jihu Nizozemska je zážitek už jen díky budově, kde sídlí. V minimalisticky pojaté stavbě převládá sklo, přiznaný beton a cihly. V multifunkčním domě jsou kromě základní školy i jesle, kanceláře vedení města, sociální pracovníci či nízkoprahový klub.

Právě propojování různých komunit má škola společné i s dalšími „základkami“, které na jaře v Nizozemska navštívila početná skupina českých odborníků na vzdělávání s Nadačním fondem Eduzměna. Cílem bylo mimo jiné zjistit, jak evropský šampion ve wellbeingu žáků i učitelů o tuto oblast pečuje.

Škola jako místo bezpečí

Ředitel školy, Frank van de Veerdonk, začíná den tím, že své žáky vítá u vchodu. „Je důležité pozdravit děti i rodiče a vidět, v jakém rozpoložení děti přicházejí. Smějí se? Nebo byla těžká noc?“ říká perfektní angličtinou. V 8.30 zazvoní a ředitel se vydá projít osobně všechny třídy. „Zkontroluji, které děti chybí. Pokud nejsou omluvené, obvolává sekretářka jejich rodiče,“ pokračuje. Okolí školy s upravenými cihlovými domky, rybníčky s kachnami a přezvykujícími ovci tak na první pohled nevypadá, ředitel ale opakuje: „Nacházíme se ve skutečně problematické čtvrti a děti potřebují být ve škole.“ Ta pro ně představuje bezpečné místo, strukturu a well-being, péči. „To doma často nemají,“ vysvětluje van de Veerdonk.

Tomu, aby se děti i učitelé ve škole cítili dobře, napomáhá moderně řešená budova, volba barev navozujících klid, prosklené třídy

a důraz kladený na místa, kde se může potkat více lidí najednou. Postaráno je i o individuální potřeby dětí. Třídy jsou vybavené protistresovými pomůckami, jako sluchátka proti hluku nebo gumičky, kterými je možné si nohou potichu „brnkat“, a uvolnit tak přebytečné napětí.

S učiteli si žáci hodně povídají o tom, jak se kdo cítí. Děti mohou pracovat různým tempem a na různých místech i mimo třídu, běžně třeba na chodbách. Využívají pomůcky pro regulaci hluku, například semafor, na kterém učitel průběžně ukazuje, jak velkou míru šumu aktuální práce umožňuje. Většinu nizozemských škol spojuje i fakt, že děti tráví přestávky venku.

Samostatnost a ticho

Kromě exkurzí v deseti školách se čeští učitelé a další odborníci na vzdělávání, kteří v dubnu do Nizozemska vyjeli, setkali i s tzv. school boards, česky „radami škol“, tedy jakýmiisi „centry podpory vzdělávání“ – zkrátka orgány, které v nizozemském systému podporují školy v jejich fungování. Rady zajišťují například nábor učitelů, správu budov, účetní záležitosti či vzdělávání pedagogů. „O vznik podobného centra nyní Eduzměna na Kutnohorsku usiluje, proto bylo cenné vidět ten systém v praxi,“ říká Ondřej Matějka, šéf pilotního projektu na Kutnohorsku.

Celkově skupinou rezonovaly silné dojmy z krásné architektury a nábytku i disciplíny. „Kladou velký důraz na samostatné učení a aby děti převzaly zodpovědnost za své učení,“ popisuje Jaroslava Šibravová z kutnohorské ZŠ Žižkov. „Paní učitelka třeba každý den na tabuli

napiše cíle pro ten den a jak k nim mohou děti dojít,“ dodává.

Mnozí ocenili, že v Nizozemsku chodí děti na základní školu od 4 do 12 let.

Skupina ale také viděla, že tamní školy mnohdy nemají vlastní jídelnu a tělocvičnu nebo že ani čtyřleté děti po obědě neodpočívají, ale pokračují ve výuce.

Mnozí kvitovali systémem, že si žáci pedagogických škol plní rozsáhlou praxi přímo na školách. „Chodí pomáhat na školy jednou týdně v prvéku, později každý týden na dva dny, no to je sen,“ říká Šárka Šichová, pedagožka ze ZŠ Uhlířské Janovice. „Vyřešilo by nám to mimo jiné nedostatky asistentů pedagoga,“ pokyvuje.

Michaelu Česalovou ze ZŠ Malešov inspirovalo užší propojení s rodiči. „Láká mě vyzkoušet jiný formát rodičovských schůzek. Nakoupit občerstvení, vynechat frontální řeč a prostě si jen povídat,“ plánuje.

Otisk doma

Řadu postřehů z Nizozemska už účastníci exkurze přetavili do praxe doma. V MŠ Jindice například zkoušejí systematicky pracovat s tichem. „Vyrobili jsme si s dětmi třeba semafor dovolené hlučnosti,“ říká tamní ředitelka Ludmila Sotonová. „Zjistili jsme, že velká výzva je ukočírovat i nás, dospělé,“ dodává.

Andrea Melechová ze ZŠ Kamenná stezka zase začala každé pondělí vítat děti před školou. „Na deset minut si stoupnu ke vchodu, usmívám se na ně a zdravím je. Bývá to nejhezčí čas z celého dne,“ chválí si ředitelka.

A na ZŠ Uhlířské Janovice na popud nizozemské exkurze zahájili debatu o trávení části přestávek venku. „Od příštího roku chceme také zavést kavárničky pro rodiče,“ říká výchovná poradkyně Šárka Šichová.

Nechme se překvapit, co se ještě z inspirace, kterou skupina v Nizozemsku načerpala, obtiskne do českých škol. Až uvidíte po školním dvoře pobíhat ovci, budete vědět, odkud vítr fouká. ■

Jak vás provedeme změnou

Podpora škol při proměně vzdělávání

Adresná podpora

minimálně **500** škol
24–80 vyučovacích hodin
minimálně **1/2** pedagogického sboru

minimálně **100** moderovaných diskuzí

3 modelové ŠVP

minimálně **100** webinářů

minimálně **200** tutoriálů a ostatních příspěvků (dokumenty, videa, podcasty atd.)

Metodické kabinety

1 národní kabinet (210 osob)
35 územních kabinetů (cca 1 050 členů)

6 sekcí
Formy vzdělávacích akcí

Jazyk a komunikace	2 485 workshopů
Kultura, umění a zdraví	994 krajských workshopů
Matematika a informatika	910 intervizí
Předškolní a prvostupňové vzdělávání	1 260 seminářů
Přírodní vědy	987 webinářů
Společenské vědy	445 kolegiálních hospitací
	1 200 kolegiálních sdílení a podpor
	175 národních kolokvií
	2 100 územních kolokvií

Otevřené vzdělávací zdroje

minimálně **3 250** otevřených vzdělávacích zdrojů

minimálně **100** konzultací tvůrcům vzdělávacích zdrojů v IPo

Spolupráce

minimálně **6** společných jednání zástupců IPs OP JAK a dalších spolupracujících projektů (1x ročně)

10 odborných panelů (2x ročně – 3x 45 minut)

Témata odborných panelů
Formativní hodnocení
Zavádění inovativních metod do výuky
Problematika tzv. učících se komunit

112 krajských odborných panelů

350 jednání spolupráce v územích

9 odborných kulatých stolů (2x ročně)

5 odborných konferencí

EduRevue

Vydání: **2025/1**

Šéfredaktorka:
Markéta Beková

Redakce:
Veronika Lucká Loosová, Libor Hruška, Petra Svoboda,
Tomáš Matoušek, Radek Melichar

Foto:
David Háva, Alice Hrubá, Kateřina Lánská a archiv autorů

Foto na titulní straně:
David Háva

Jazyková korektura:
Vlasta Kohoutová, Jan Klufa

Grafika:
Petra Smolíková

Tisk:
Profi-tisk group s.r.o.

Vydavatel:
Národní pedagogický institut České republiky,
Senovážné nám. 25, 110 00, Praha 1

Jak se vám líbí EduRevue?
Napište nám na edurevue@npi.cz

Rok vydání: 2024

ISSN 3029-5122

Více na
www.edurevue.npi.cz

Více na
www.npi.cz

Aby se děti těšily do školy
a učitelé a učitelky měli tu
nejlepší práci na světě.

